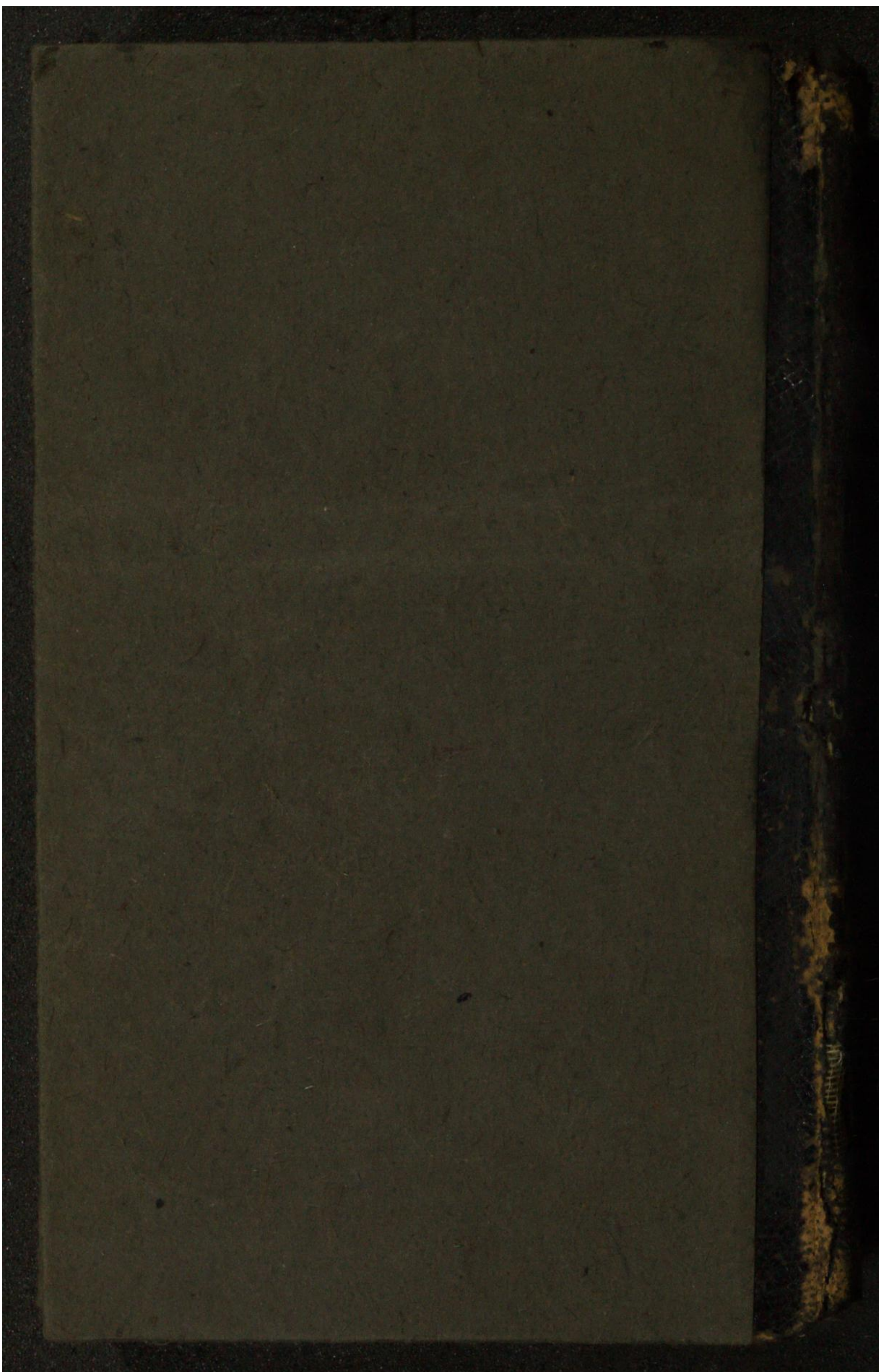

5709

ANGELI SALÆ
VINCENTINI VENETI
Medici Spagyrici,

ANATOMIA VITRIOLI,
in duos Tractatus divisa:

In quibus vera ratio VITRIOLI *in diversas substantias resolvendi accuratissimè traditur.*

Accedit arcanorum complurium ex substantijs istis deductorum, tum ad conservandam valetudinem, tum ad gravissimorum morborum vim & intemperiem, SYLVA.

Omnia ex Italicâ in Latinam linguam translata, studio & operâ I. P. C. R.

EDITIO TERTIA, ab Authore recognita.

LVGDVNI BATAVORVM,
Ex Officinâ GODEFRIDI BASSON.
CIↃ. IↃ. C. XVII.

Nobilitate generis magnifico, & doctrinâ pietateq́; Viro Clarißimo, Domino

BONAVENTVRÆ à BODECK,

ELCOVIÆ DOMINO, S.Cæs.M. à Consilijs,

Mæcenati cumprimis observando.

RES omnino sunt scientiæ primariæ, quæ ut ad bonum publicum præcipuè referuntur; ita trium splendidißimarum lampadum instar mentibus nostris prælucent, mirificumqúe præ alijs & divinæ providentiæ, & sui amorem concitant: Theologia nimirum, Medicina, & Iuris-prudentia. Has inter Theologiam excellere nemo negaverit,

nisi, qui vel eam Scientiam Veritatis, quæ est de Deo, ad rectè, beatéque vivendum, esse nesciverit; animámve tam corporeis, quàm fortunæ, quæ vocant, bonis inferiorem esse, contenderit. Secundum locum facilè tenuerit Medicina, quæ circa valetudinem corporis tuendam versatur, quod corpus Deus ipse mandat honore afficere, id est, propter authorem reverenter curare, & tanquam excellens donum & organum, plurima sapientiæ & bonitatis divinæ testimonia complectens magnifacere. Insequitur Iurisprudentia, quam Vlpianus divinarum & humanarum rerum cognitionem, justíque, & injusti Scientiam definivit: eoq; non injuria temporalis, quam dicunt, justitiæ instrumentum dixeris. Quòd si beatam illam Rempub. meritò censemus, quam trium istarum facultatum ordine abundare scimus: cur non & illum πολλῶν ἀντάξιον ἄλλων prædicaremus, qui

unus illarum Scientiarum γνῶσιν haud vulgarem habet? Hac in laude quin tu, Mæcenas præ multis alijs verè eniteas, nulli dubium fuerit, qui te vel ex familiari conversatione domi, forive ex auditione noverit. Nam constat, te non solùm propria quasi, singularique ardentis divinæ gloriæ zeli, amorisque Christiani haud fucati laude & gloria conspicuum: sed & ita in divinis literis, veterumque pariter & recentium Theologorum scriptis orthodoxis versatum, ut etiam de gravissimis, abditissimisque quæstionibus dextrè judicare, aptè pronunciare, verum item tueri, falsumque nullo negotio refutare possis. De Iuris verò prudentia quid attinet dicere, cùm in confesso sit, te propter illius Scientiam incredibilem, linguarum variarum cognitiomem solidam, eloquentiam commemorabilem, memoriæ vigorem vivum, judicij acumen summum, à S. Cæs.

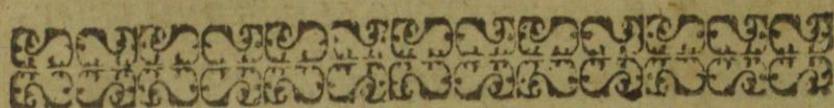
Majestate in secretius Consilium allegatum? Quod ad Medicinam, testabuntur omnes Medici, cujuscunque sectæ sint, qui tecum, de vexatissimis etiam problematis, contulerunt, quamvis praxin non facias, tamen assidua & diligenti probatissimorum authorum lectione, propria etiam & accurata illa Naturæ observatione tantum profecisse, ut tam solidè & doctè de re Medica disseras, ac si omnem ætatem divino huic studio impendisses: Id quod tantum apud me potuit, Mæcenas, ut lucubratiunculam istam nostram sub felici illustris tui nominis auspicio in lucem prodire voluerim, non dubitans, quin illa & propter authoritatem tuam commendatior; & propter excellentem tuam de re Medica judicandi solertiam ad omnes insultus tutior sit futura. Erunt enim, erunt, & qui de opella ista nostra verè judicare, aut propter inscitiam non possunt, aut

propter malevolentiam nolunt. Tuum fuerit M.^{ce} V., Patrone cumprimis observande, nuncupationem istam nostram eo, quo à me profecta est, animo, accipere. Enimverò haud negaverim illam neque generoso animo tuo, neque iis officiis, quæ in me quotidie confers, dignam esse. Sed, uti spero, chartacei istius munusculi tenuitatem, cum manuaria nostra opella conjunctam, humanitatis tuæ magnitudo sublevabit. Vale V. præstantissime in Christo Iesu, Servatore nostro unico, qui te cum nobilissima tua familia ad sui nominis gloriam, bonorumque omnium patrocinium florentissimum quàm diutissimè conservet. Vitoduro, die B. Andreæ Apostolo sacro: Anno reparatæ salutis M.DC.IIX.

Tuæ Magnificentiæ
addictissimus

ANGELVS SALA
Medicus Spagyricus.

TYPO-

TYPOGRAPHUS LECTORI:

TERTIAM *hujus libri editionem prelo commissuri, quam Auctor pluribus locis auxit & emendavit; ne ille à prioribus editionibus nimium variare videretur,* DEMONSTRATIONEM *de naturâ & partibus Vitrioli, quam Auctor Prolegomenon instar esse voluerat, in calce Secundi Tractatus collocavimus: sperantes id Lectori non incommodum fore; præsertim cùm plerique eorum qui ad libri hujus lectionem accedent ad rem ipsam, quam titulus* ANATOMIAE VITRIOLI *promittit, statim ac quasi in limine operis non illibenter venturi sint. Si quis tamen Vitrioli substantias partesve penitiùs nosse avet, is à dictâ Demonstratione lectionem auspicari poterit. Vale.*

ANATO-

ANATOMIA VITRIOLI.

TRACT. I.

CAPUT I.

Ros vitrioli, id est, Spiritus vitrioli humidus.

NTIQUIS, ut & plerisque nostræ ætatis Chymicis, prima ista Vitrioli substantia incognita, eoque ab ijs inutilis adinstar phlegmatis, rejecta fuit: Quasi verò Deus & natura (quæ se in omnibus divinæ providentiæ partibus efficaciter exerit) frustrà aliquid facerent. Certè constat, rubetis etiam & serpentibus suum in Medicina locum esse. Quid ni igitur dulci isti & limpido liquori

ſua, eaque rara virtus inſit? Tamen ſi quis imperitior hoc negare forſan auſit: eum ego nullo cum negocio manifeſti erroris primo iſto Anatomiæ tractatu convicero, in quo, Deo univerſi opifice & Rectore benignè juvante modum reſolvendi Vitrioli bona fide oſtendam, reſolutiquo vires expertas deſcribam.

℞. Igitur vitriolum, quod tibi ex tribus illis ſuprà commemoratis maximè valere viſum fuerit. Eo ampullam vitream quæ aliquanto amplior, nec tamen æquo altior, ad medietatem imple. Deinde cum ſuo capello & recipiente per balneum Mariæ diſtilla ad quartum balnei gradum, id eſt in aqua tam diu bulliente, dum omnis humiditas, diſtillationi apta, profluxerit. Exemptum in vaſe vitreo optimè obturato ad uſum ſerva.

Valet adverſus ardentes capitis dolores ſumptum, pro re nata duabus drachmis continuatum aliquot dies ſtomacho jejuno aduſtionem ſanguinis mitigat, omnia item viſcera corroborat, cerebrum ſuperfluo calore & ſiccitate debilitatum confirmat, humidum etiam radicale reſtaurat diuturniore uſu, verno tempore, ſtomacho priùs aliquantulum purgato, ſumptum.

CAP. II.

Aqua Vitrioli secunda.

SEPARATA primâ illa aquâ, quam præcedenti capite Roris vitrioli nomine insignivimus, accipe vas vitreum cum materia illa residua, quam per arenam tantisper distilla, dum reliqua humiditas omnis exierit, quam in aquam claram & odoriferam abire videbis. Evacuata ex recipiente ad usum reponitur.

Conducit ad purgandos renes: lenit corrosiones internas, sumptâ manè drachma unà cum jusculo carnis: urinam proritat, & sudorem modicè provocat. Inflammationem plagarum corrodentium ossa aliquantulum calefacta, sedat, lenit & mitigat dolorem, & ad consolidationem confert, infusa gutta una aut altera olei tartari, ut mordacior fiat. Scabiem siccam mundificat, & carnem solidiorem efficit.

CAPVT III.

Liquor vitrioli acidus primus vulgò Spiritus Vitrioli.

OLIM solebant calcinare Vitriolum, & rubore inficere; unde substantia sua humida & maximè spirituali exuebatur. Id

verò in eum finem ab illis fiebat, ut liquorem ejus acidum secundum, vulgò olei Vitrioli notum dicerent, id quod quomodo conficeretur sequentibus capitibus declarabitur. Nunc id obiter monuero, antiquos operatione ista sua majorem partem Mercurialem, volatilem & penetrantem perdidisse. Nec verò ea re rationes aliorum hac in parte planè rejecero, quum experientia constet, mirabiles operationes liquore isto factas. Id tamen cõfidenter dixerim de liquore isto, quod is ponderosior Salis istius mineralis pars est, spirituque tantùm non caret: id quod tum ex distillatione ipsa est videre, tum testimonio Theophrasti liquet, scribentis: *Vbi cadit, ibi consistit:* quo id, quod modò attulimus, denotatur. Nemo certè negaverit, primum istum spiritum, qui floris instar est, subtilitate volatili oleo memorato longè præstare: idque eò magis, quòd primus ex foco prodeat, in morem nebulosi aëris, eoque etiam tutiùs intra corpus assumi posse: Idque adeò experientia quotidiana nos quoque docuit, postquam primus iste liquor acidus in usum venit. Modus illum extrahendi non est apud omnes unus. Quidam enim additamento utuntur: alij non item: ac rursus nonnulli retortam hanc ad rem adhibent: quidam minale. Nos omissis aliorum modis, illum, quem hactenus reliquis fortè prestare animad-

animadvertimus, paucis trademus. Iſte verò ſic habet:

℞. Materiam illam, quæ ex duabus illis ſubſtantijs remanſit, & in tenuiſſimum pulverem redige. Deinde ſume alembicum integrum, id eſt: Vrinale & capellam, ita ad fornacem vitream ſimul commiſſum: ad cujus extremitatem canō ſit apertus, per quem dictus pulvis inijciatur. Alembicus iſte ſit aliquantò altior & amplior: præcipuè capella cum canna ſua aliquantò longiore & capaciore, itaque planè, ut fornacem diſtillatoriam exuperet, & recipiens ab illa aliquantum diſtet. Vas iſtud circumcirca diligentiſſimè ad capellam uſque luto ſicco puta, craſſitudine digiti, deducito. Id quod ſi prima vice non effeceris, iteratò abſolves. Poſtmodo pulvere ſupra memorato ad quartam uſque partem impletum, os primò vitro, deinde luto obtura, fornacique appone foco aperto, qui minimum ſemicubito fornacem tranſcendat. Occluſo optimè luto circumcirca, relictiſque ſpiraculis convenientibus, recipientem bene grandem adjunge, juncturaſque accuratè ſigilla. Ignem gradatim ad quartum uſq; gradum incende, uti opus eſſe videbis, & ita perge uſque dum nullum ampliùs fumum circa capellam & recipientem apparere videris. Infrigidatum liquorem ex recipiente hauri, qui liquor ea,

quâ ſequenti capite oſtendetur, ratione rectificetur. Nos quas alij oleo Vitrioli attribuunt proprietates & vires longè juſtiori titulo huic liquori aſſcribendas aſſerimus.

VIRTVS.

1 *Exhibentur ad præcavendam Peſtem alternis diebus ſummo mane guttæ tres in aqua Veronicæ.*

2 *Peſti infecto guttæ v. hujus liquoris ad provocandum ſudorem cum uncia una aquæ vitæ optimæ dantur bis aut ter, prout neceſſitas requirit.*

3 *Febri hectica & humorali quatuor guttæ.*

Contra febrem quartanam exhibetur cum uncia una aquæ vitæ, eo die, quo paroxyſmus incurrit, ſudore interim provocato. Ad tertianam notham cum aquâ tormentillæ, modo jam indicato, magno cum ſucceſſu bibitur. Ad febrem autem continuam cum aqua Marrubij. Dolores colicos cum aqua vitæ ſumpta ſedat. Ad renum calculos & excoriationes veſicæ cum vino albo pota, cui ſit infuſa liquiritia, potens eſt remedium. Dolores matricis cum vino, cui ſit infuſa artemiſia, compeſcit. Dentes item corruptos bis aut ter tactos ſpiritus iſte; Gangrænam os intrinſecus infeſtantem, aliaſque id genus excoriationes cum ſucco plantaginis tactam,

ctam,& cum aqua ſua ſecunda, ad ſufficientiam totam ſanat. Fluxus corporis aliquot diebus manè ſumptus cum vino rubro & nuce Muſcata, ſiſtit. Hydropem quadraginta dies cum uncia ſemis aquæ ex fraxino eliciſcitæ, accedentibus tamen, quantum opus, purgantibus, ſanat. Ad eundem morbum liquor iſte vino, cui cortex fraxini immiſſus fuerit, infuſus. Ad venas pectoris ruptas & excretionem ſanguinis cum aqua ſanguinis humani balneo Mariæ extracta, ſummum eſt arcanum, ter aut quater, ſi poſtulaverit neceſſitas, exhibitus. Sumantur guttæ ſex iſtius ſpiritus, aquæ ſanguinis drachma ſemis in juſculo. Valet etiam ad retentionem ciborum cum vino bene maturo: inſtaurat ſplenem: Graveolentiam oris emendat, & digeſtionem promovet. Omne febrium genus cum rore ſuo aut aqua ſua prima deglutitus, curat. Podagræ dolores mitigat: & ſanguinem attenuat aliquot diebus manè cum aqua perforatæ ſumptus. Palpitationi cordis cum aqua corticum citri, aut Pimpinellæ potenter medetur. Pſoram & ſcabiem cum aqua roriſmarini aut tamariſci perſanat. Dolores capitis cum aqua Majoranæ tollit. Dibilitati pulmonis cum aqua fœniculi, vel pulmonariæ ſuccurrit. Humorem melancholicum cum aqua meliſſæ incidit. Stomachum mirum in modum confortat, & ab

internis Apostematis totum corpus defendit. Quocirca magno cum successu in pleuritide brunella morbo, squinantia seu angina, & conquassatione corporis exhibetur. Nec facilè potionem vulnerariam præstantiorem dabis, si cum hypericone & betonica vino infusis, administres: Nam sanguinem ad miraculum attenuat: eumque à partibus peccanti materiæ proximis potentissimè revellit: rupturas item tam ossium, quàm venarum conglutinat: partesque infirmatas mirè consolidat & confortat. Has & complures alias rarissimas virtutes sali isti minerali verè à me adscribi, deprehendet, qui earum fecerit periculum, & pro nata occasione ritè administrarit.

CAPVT IV.

Spiritus sulphuris Vitrioli & liquoris acidi primi rectificatio.

POSTQVAM de modo distillandi spiritum Vitrioli acidi, & ex parte de ejus in Medicina usu & virtute abundè diximus, reliquum est, ut doceamus, quomodo liquor ille cujus suprà mentionem fecimus, rectificetur, & quomodo ex illo alia quædam substantia,

ſtantia, quæ communiter Spiritus vitrioli ſulphureus dicitur, ſeparari ſoleat. Sed cur ſulphureus? Tum propter odorem, quo ſulphur refert, tum propter proprietatem ſuam. ℞. Igitur liquorem commemoratum, & infunde illum in vas vitreum, juncturisque vaſorum bene obturatis, per balneum Mariæ diſtilla, quantum fieri potis eſt. Balneo infrigidato, aquam elicitam bene occluſam ſeorſim ſerva. Hæc enim ſpiritus ille vitrioli ſulphureus eſt. Liquor qui in fundo remanſit acidus & ponderoſus ad hunc rectificatur modum: Impone in vas vitreum formâ illi, de quo capite primo, ubi de rore vitrioli egimus, non abſimile: lutoque aliquantulum obducito, & fac, ut per arenam aſcendat liquorē poſtmodum & ſpiritus ipſos impoſitos alijs vaſis ad tertiam uſq; & quartam deſtillationem reitera, illo ipſo, quo ſuprà diximus, modo. Hinc elicies liquorem aquæ inſtar clarum ac pellucidum ſatis ponderoſum, ac primo guſtu acidum, mox tamen in miram dulcedinem degenerantem. Atque hic eſt ſpiritus Vitrioli acidus rectificatus, qui non tantùm purior & limpidior, ſed etiam ſubtilior, penetrantior & in ſuis qualitatibus & proprietatibus acutior hac diſtillatione efficitur.

Vsus & virtus Spiritus Vitrioli sulphurei.

Liquor iste natura sua narcoticus intensè stupefactionem inducit: ita ut solus propter acutam illam acrimoniam neutiquam adhibendus veniat. Verùm cum alio aliquo temperatus, in varijs morbis utiliter sumitur: puta in mania, phrenitide & alijs id genus morbis, in quibus vapores aërei in caput ascendentes reprimere est necesse, qui delirationem inducunt, somnique privationem. Dosis ejus est a quinque ad decem usq; guttas per vicem, cum aqua melissæ, majoranæ, aut lavendulæ, vesperi post occasum solis: manè antè ejusdem exortum. Adhibetur etiam liquor iste in nonnullis arcanis contra epilepsiam præparatis, uti suo loco ampliùs docebimus.

CAPVT V.

Liquor Vitrioli acidus secundus, vulgò Oleum Vitrioli appellatus.

℞. FÆCES ex Spiritu Vitrioli acidi residuas, quæ terram subtenuem purpurascentem referent, & aqua vitæ optima leviter

leviter macera. Deinde materiam iſtam in retortam accuratiſſimè luto obductam, eamque ſatis capacem, collum longum & largum habentem, immitte: Sed vide, ne illam materia iſta ſuprà tertiam partem adimpleas. Impone deinde furno, igne aperto, cui amplius ſubſit recipiens. Poſtea ignem paulatim ad quartum uſque gradum adauge, idque totis XL horis, eoq; ampliùs, donec nullum amplius liquorem videas emanare, nec fumum aſcendere. Tum enim illum perfectum habebis. Accipe liquorem, qui omnibus partibus in recipiente reſidet, & in balneo Mariæ aquam vitæ ſepara. In fundo vaſis vitrei liquorẽ ſatis gravem & ſubrubrum vel ſubcæruleum, pro ſpecie vitrioli, guſtatuque admodum acidum, qualitatem ignitam corroſivam manifeſtè prodentem reſiduum videbis. Hunc ſervabis: Hic enim eſt oleum Vitrioli more noſtro eductum, quod modò flavo, modò rubeo, modò quovis alio colore tingi poteſt. Quod ut efficiatur, quum noſtri non ſit propoſiti, docere ſuperſedeo.

Virtute liquor iſte non diſſimilis eſt primo: ſed propter cauſas ſuprà allatas, majoris difficultatis & longè lentior; Quapropter eum nunquam intra corpus humanum adhibui, niſi cum alijs ſuis ſubſtantijs commixtum: uti capite de Magiſterio Vitrioli

fuſiùs

fusiùs id persequemur. In Chirurgia excellentissimum est arcanum, ad corrosionem carnis putridæ, & callorum plagarum putrescentium extirpationem. Callis & poris manuum pedumve aliquo instrumento evulsis gutta infusa unica, radicem perimit & ne subcrescat potenter prohibet. Operationes tamen istas non absque magno dolore facit. Quocirca non nisi à peritis administrari debet temerè: qui illum & temperare nôrint, carnemque ab inflammatione, alijsque symptomatis defendere. Immissus foramini dentis putrescentis vermem occîdit, & ut absque ullo dolore excidat paulatim efficit. Mixtus pauculo Nicotianæ unguento diversas scabiei & impetiginis capitis species, ulcera item corrodentia ad miraculum persanat. Item unguento additus rosaceo pruritum & scabiem salsam toto corpore tollit. Sed & plurimis alijs virtutibus pollere dicitur. Quas quum ipsi non simus experti, ad Sal Vitrioli accedimus: Id unum identidem inculcantes, verè vulgò dici: Experientiam cum scientia conjunctam rerum Magistram esse.

CAPVT VI

Ad extrahendum Vitriolum albificatum, quod restat in Colcothare, vulgo Sal vitrioli dictum.

POSTQVAM omnes supradicti liquores extracti fuerint, si forte Fortuna omne Oleum egressum non sit (cujus signa sunt si purpurei adhuc sit coloris, & ponderosum quod indicat oleum adhuc inesse, contra si subnigri sit coloris & leve, abesse) extrahere licet vitriolum quoddam album à nobis priori huius libelli editione nominatum Sal vitrioli, insecutis vestigijs aliorum Chymicorum, quod nunc nō cognoscimus pro Sale, sed duntaxat pro vitriolo, nam si igni distillandum exponas, egreditur spiritus quidam acidus, aut oleum uti retulimus, & relinquit insuper materiam quandam metallicam terrestrem. Porrò modus eius extrahendi talis est. Infundatur dictum Colcothar in quantitate sufficienti aqua calida per horas xxiiij. dein coletur & filtretur per chartam bibulam, exhaletur lento igne in vase vitreo, vel myrrhino donec in fundo materiam quandam albam exsiccatam inveneris, quæ ejusdem est saporis, ut vitriolum illaque est vulgo Sal vitrioli dicta,

Interim

Interim ſæpiſſime uſus fui hoc vitrioli dealbato vel Sale prout appellare licet, reperique re ipſa mereri alias laudes quam ipſi antehac aſcripſi, eſt enim optimum vomitorium deterſivum ad purgandum pectus & ſtomachum ab humoribus phlegmaticis & viſcoſis quo libere uti licet, adverſus indiſpoſitionem ſtomachi procedentem ex dictis humoribus, & alijs ita ut multo largius a me in Emetologia facta eſt mentio. Doſis eſt a gran. x. ad xxx. datur cum juſculo, vel alio liquore, idque mane vel quovis tempore ſi neceſſitas requirat.

Subſtantia cuprea Vitrioli vulgò Sulphur Vitrioli dicta.

Sale, ex reſiduis, quorum ſuprà meminimus, extracto, nihil, præter terram nigram, reſtat, ℞ illam, & ad focum igne fortiſſime exſiccato: poſtea cum ſale armoniaco æqualis ponderis in tenuiſſimum pulverem redige: & primum igne lento, dein majore tamdiu ſublimato, donec nullum ampliùs fumum altum petere videas. Poſtmodo materiam illam ſublimatam ſepara, & in vaſe vitreo ſatis amplo aquæ communi infuſam balneo Mariæ aqua tepida pleno ad horas 24. impone: Vnde ſubtilis pulvis in fundo conſidet. Aqua per inclinationem ſeparata, dictum

dictum pulverem lava, iterumque lava, donec omnis expers salsedinis deprehendatur: Sicca & ad usum serva. Invenias complures, qui pulverem istum sulphur Vitrioli appellent; alijs illum Primam substantiam cupri vocantibus. Neque verò id abs re. Enim verò ut gustatu primò cupri simile est, ita illum nunquam postea amittit, & ubi igni fusili subjicitur, pars una in flammam metallicam comburitur, altera in crucibulo in bonum, malleoque tractabile cuprum funditur. Operatio ista dictam substantiam extrahendi, etiam in Vitriolo crudo fieri potest, in hunc modum: ℞. Vitriolum crudum, ad placitum, illudque in aqua communi, 9. h. dissolve. Postea libræ uni Vitrioli unciam unam Salis tartari admisce, & videbis aquam conturbari. Residentia in fundo subsidit: quæ ab aqua separata, ut suprà dictum lavatur. Hæc & gustu & potentia priori non est absimilis. Sunt qui laminas ferri bulliant in vitriolo aqua temperato, qua re substantia ista pariter agglutinatur, postea cultro abraditur. Mihi verò non est dubium, hunc non verè sulphur appellari: quum omnino metallum, quàm quidvis aliud referat, quod & de duabus alijs præparationibus rectè dicitur, addo ut incassum laborent illi, qui substantiam istam pro sulphure embryonato ex vitriolo sumunt, quod omnino potentia

anodyna

anodyna prædictum ſit oportet. Hoc enim & horribiles eaſque profuſiſſimas vomitiones concitat. Quapropter omnino opus fuerit, ſulphur Vitrioli àlia via & ratione delere. Quod ad me attinet, certè etiam multâ obſervatione, nullum hactenus ſulphuris iſtius anodyni indicium: quod eſt in ſpiritu Vitrioli ſulphureo, nec in odore, ſaporéve, nec etiam in operatione deprehendi: Quum tamen effectus iſte ſe, & in ſpiritu acido primo, & in oleo, qui ſe ex parte anodynum demonſtrat, apertè prodat. Sulphur Anodynum Paracelſo dictum num ſit combuſtibile, liquidum ſubſtantiáve ſiccum, hactenus haud deprehendi: Sufficiat virtutem ab illo indicatam, Vitriolo ita ineſſe, ut hoc apud me ſit indubium, pulverem iſtum Sulphur vitrioli embryonatum nominatum falsò ita vocari: Idcirco ego, idque propter rationes ſuprà adductas Subſtantiam cupream vitrioli nominabo: Sequentibus capitibus declaraturus, quomodo ſubſtantia de vitriolo crudo ſeparari poſſit, quod effectu ſuo, ſe partem ſpecificam anodynam hujus mineralis eſſe arguit.

Virtus ſubſtantiæ hujus cupreæ propriæ eſt, mundare plagas putridas, incarnare, & cicatrices, more æris uſti inducere: ad unguentum tamen reductum: uti ſuo loco planiùs oſtendemus.

CAP. VIII.

Terra Vitrioli.

SEPARATIS ſeptem illis, quas diximus, Vitrioli ſubſtantijs, terra quædam ſubnigra & leviuſcula remanebit: quam in pulverem tenuiſſimum redactam toties aqua communi lavabis, donec omnem illi extractam ſalſedinem deprehendas. Siccatam optimè ad uſum reſerua.

Habet illa conſtringendi vim & ſiccandi: unde in emplaſtra & unguenta ſiccantia & cicatrices obducentia accerſitur.

CAP. IX.

Vitriolum rectificatum purgans.

POSTQVAM in præcedentibus capitibus docuimus, qua via & ratione Vitriolum in octo differentes ſubſtantias reſolvi queat, antequam ad ſecundum Tractatum, quem arcanis compoſitis deſtinavimus, aggrediamur, nonnullas mineralis iſtius præparationes diverſas ab illis, quas ſuprà recenſuimus, bona fide tecum communicabimus: initio à Vitriolo rectificato facto, quo ad purgandum corpus magno cum ſucceſſu

utimur. Modus eſt iſte : ℞ Vitriolum Romanum aut quodvis aliud ex tribus illis ſuprà commemoratis, quà volueris quantitate, contuſum optimè, in charta, loco quidem calido, non tamen Soli ferventi expone. Siccatum paulatim, uſque dum colorem album induat, infunde in aquam Centaureæ minoris, donec omne diſſolvatur. Deinde per filtrum, chartámve cola, dum liquorem limpidum promanare videris. Eum balneo Mariæ injectum ad tertiam aquæ partem diſtilla. Poſtmodum vaſe vitreo ex balneo exempto in locum refrigerationi accommodum repone; impoſitis aliquot ligni ſectionibus mundis, ita ut fundum pertingant. Circum has Vitrioli pars congelabitur: quam partem deinde ſeparatam ſiccabis, ita tamen ut colore cryſtallino reſplendeat. Vapore aliquantulum iterato aquâ emiſſo refrigerationi denuò, uti dictum, exponitur, tantiſper dum Vitriolum omne congelatum fuerit: Quod deinde in vaſe vitreo bene occluſo ad uſum ſervatur.

Vitriolum iſthoc optimè purgat febre putrida peſtilentiali laborantes: Vermes enecat: & contra epilepſiam ſpecificum omnino eſt purgans. Stomachi putredinem abarcet potenter: ſanguinem rectificat, & renes: oppilationes & obſtructiones omnis generis aperit: Peſte, alijſque morbis vene-

natis acerrimè resistit. Adversus morbum caducum & suffocationem matricis valentissimum est remedium: ut quod aciditate sua matricem putredine leuet, aliasque partes, non secus atque acidum orichalcum emundat. Dosis ejus est à granis 5 usque ad 7 aut 9, plus, minus, per vicem: pro firmitate tamen constitutionis corporis. Necessitate postulante potest intra 8 aut 10 dies administratio ejus duplicari aut triplicari. In febribus putridis manè jejuno stomacho ante paroxysmum cum aqua chærefolij aut alijs aquis mundificando sanguini appropriatis, utiliter exhibetur. In febribus pestilentialibus quovis tempore, si id requirat necessitas, datur. In putredine stomachi cum vino generoso propinatur, parumper galangâ aut nuce moschatâ correcto: ut & in accidentibus matricalibus. Contra vermes datur cum aqua hypericonis. In epilepsia cũ aqua pæoniæ, in quam viscus quercinus sit injectus: idque crescente luna, semel in mense. Adversus venena cum aqua roris-marini sumitur, in quam sex grana croci per vicem fuerint immissa; id quod & in omni icteritię genere factitabis. Proprium hoc habet vitriolum isthoc, ut semper vomitu & secessu corpus purget, ac corpus (si quod aliud medicamentum) universum tentet ac pervadat: idque exiguâ admodum interposita morâ, &

quod boni caput eſt, ſine omni periculo. In ſumma, Medicus, qui Vitriolo iſto ritè uti noverit, verè gloriari poterit, ſe pretioſum habere arcanum, præcipuè complexionibus robuſtioribus adhibitum: in quibus delicatiora illa medicamenta vim morborum expugnare minimè poſſunt.

CAP. X.

Vitriolum regeneratum.

VITRIOLVM iſtud regenerati nomine inſignitur, quòd ex puris & ſeparatis ſubſtantijs indidem reductis aliud vitriolum regeneratur, quod prius illud potentiâ & puritate, colore item & odore, adeoque omni qualitate longo intervallo poſt ſe relinquit. Modus præparationis eſt iſte: ℞ Vitriolum crudum, quo retortam ad tertiam uſque partem implebis. Hanc luto accuratiſſimè obductam, ignique aperto appoſitam more chymico, gradatim diſtilla, humoreque omni extracto ſpiritus ultimos igne maximo tres totos dies, totidemq; noctes diſpelle, donec circa recipientem nullus ampliùs fumus apparet. Refrigeratis vaſis, omnem illum liquorem ſeparato, in quo quinque ſubſtantias ineſſe deprehendes. Deinde de tribus Salem, Primamque Cupri materiam per

per ſublimationem ſeparato, uti ſeptimo capite docuimus. Poſtea liquorem, ſalem & Primam iſtam materiam Cupri ſeparata commiſce,& bene ſimul occluſa balneo lento per octo dies putrificato: quo facto,ſubtile à ſpiſſo per inclinationem,claritate ſumma,ſeparato.Hinc dictum liquorem vaſi vitreo immiſſum,balneo Mariæ ad duas tertias liquoris diſtillato. Reſiduum ut refrigeretur, bene apertum repone. Nec dubium, quin intra tres aut quatuor dies in fundo vitriolum tranſparens, coloratumque reperias: quod ſeparari ac ſiccari debet. Remanentem liquoris ſpiritum acidum extrahens Vitriolo injectum diſtillabis, ſubſtantiam ejus ſine omni decretione detrimentóve recepturus.Equidem hujus rei periculum feci in Vitriolo Vngarico,& modo jam commemorato,ita renovari deprehendi,ut tranſpareret,Sapphirique inſtar cæruleſceret.

Vitriolum regeneratum omnibus ijs viribus pollet quibus rectificatum,de quo capite pæcedenti egimus: Doſi tamen omnino minori exhibendum. Nam ut plurimum quinque grana non excedit.

CAP. XI.

Extractum Vitrioli anodynum.

DVM diligentiùs aliquanto ſcrutor, num in nonnullis ſubſtantijs Vitrioli vis aliqua inſit narcotica, ſtupefactiva, & anodyna, quam aliqui ſulphuri ſuo embryonato attribuunt, non potui virtutem ejus exactiùs deprehendere, quàm in ſequenti extracto.

℞. Vitriolum crudum, quod tibi ex tribus illis ſuprà commemoratis præ alijs ſumere libuerit, & optimè contuſum Soli ſiccandum exponito: aut alibi, ubi ſiccatum in pulverem abeat. Pulveris ſemilibram in vas vitreum inijcito, quod duas aquæ menſuras, aut eò amplius capiat: & os habeat ſtrictiſſimum. Affunde poſtea triginta uncias aquæ vitæ, quæ optimè rectificata, omni phlegmate careat. Adverte, ut vas hoc ſit ſicciſſimum: nec ulla alia humiditas, præter Aquæ vitæ accedat: (cæterà enim incaſſus eſſet labor.) Hinc optimè occluſo orificio vaſis vitrei, ita ut nullus exſpirationi ſit locus, in fimum equinum ad menſis unius ſpacium ſepelito: Dein ex illo fimo extracto, aquam vitæ per inclinationem ſeparato, fæcibus tamen imperturbatis: quę prægnans quaſi erit

ſubtili

ſubtili eſſentia vitriolata, odorem fragrantiſſimum malvatici moſchati adeò potenter referens, ut ſi illam diutiùs olfacias, cerebrum quodammodo occupare, & ſtupefacere, ſomnumque provocare ſentias. Impoſitam balneo Mariæ ad reſidentiam uſque liquoris flavi, oleo diſtillato nõ abſimilis, lentè diſtilla: Hinc ignem amove: & quod elicitum fuerit, ad uſum ſerva. Eſt enim aqua virtutis narcoticæ. Quo facto liquorem quoque bene occluſum in uſum repone: qui liquor pretioſum illud extractum eſt: ac ſi verè dicitur, vitriolo ſulphur ineſſe anodynum, affirmare auſim, liquorem iſtum ſubtilem ejus eſſentiam eſſe: idque eò magis, quòd virtutem iſtam effectis manifeſtè prodit. Mihi verum Balſamum fuerit.

Liquoris iſtius uſus eſt in morbis, ſtupefactionem & anodyna requirentibus: Potentiâ certè, nec opio, nec oleo mandragoræ cedit: & ſine periculo adhibetur. Ad reprimendos & coagulandos ſubtiles illos aſcendentes venenoſos vapores, qui centro aliquo ad caput elevati, paroxyſmos epilepticos pariunt, ſingularem vim idque proprietate ſpecifica & occulta habet. Doſis ejus eſt à guttis 6 ad 8 uſque & 12 per vicem, cum vino & alijs liquoribus appropriatis: in quibuſcunque morbis, quos vel extirpare, vel reprimere volumus, præſertim in epilepſia,

ratio omnino habenda est motus Lunæ, & symptomatum ac paroxysmorum. Tutò tamen eo bis aut ter Lunæ decursu exhiberi potest. Rarum enim arcanum est, magnumque. In ijs, qui vel ad lethargiam, vel paralysin, vel torporem sunt proclives, non debet proprinari: Nam in quibusdam casibus tam nocendi vires habet, quàm juvandi. Medici igitur fuerit videre, quid & quibus conferat, secúsve. Nec enim cujusvis empirici, vetulæ, carnificis, agyrtæ, & sophistæ est isthoc discernere: Nam & cognitione omni carent, compositionisque Microcosmicæ sunt inexperti, sed & causas morborum ignorant; itemque quid possit sympathia, & antipathia, quam membra & fructus majoris istius mundi cum Microcosmo habent. Quapropter velim, neminem illotis manibus rem istam aggredi; ne deceptus ignorantiâ, culpam aliquando in me conferat.

CAP. XII.

Liquor Vitrioli diaphoreticus.

℞. LIQUORIS acidi primi rectificati, uti capite quarto docuimus, uncias sex: Salis Tartari, Cornu Cervi calcinati ana unc. ij. commisce diligentissime in mortario

tario vitreo. Deinde retortæ optimè luto obductæ impone,& gradatim in amplo recipiente fac simul distillentur, & postremo igne maximo,donec nulla ampliùs insit humiditas, nec fumus videatur ascendere: Refrigerata ista materia utraque liquorem ex recipiente hauri, cui aquam vitæ ad æquum liquoris pondus addes: & bene obturatum ad usum serva. Valet ad purificandum sanguinem, & abigendam omnis generis scabiem & pruritum. Habet & vires magnas in obstructionibus ex causis frigidis enatis,aperiendis. Sudorem provocat in Peste, venenis, hydrope, icteritia, contracturis, &c. Dosis ejus est ℈ j. per vicem ad ʒ ß. cum vino generoso. Sudandum in lecto aut hypocausto calido: Continuari potest ad libitum sine omni periculo, quovis tempore, plus minus, prout necessitatem postulare videris. Efficacem etiam deprehendi liquorem istum diaphoreticum in mundificandis organis pulmonis. Sed & magno cum successu in principio phthiseos adhibui plus semel.

Atque hæc de Anatomia Vitrioli attulisse sufficiat: Nunc ad arcana Vitrioli composita.

FINIS.

ANGELI SALÆ VINCENTINI
Medici Spagyrici

ANATOMIÆ VITRIOLI TRACTATVS ALTER:

In quo de Compoſitis Vitriolatis agitur:

Ex Italica in Latinam linguam tranſlatus, ſtudio & operâ

I. P. C. R.

LVGDVNI BATAVORVM,
Ex Officinâ GODEFRIDI BASSON.
cIↃ. IↃ. C. XVII.

Nobilitatis stemmate, pietate, prudentiâ & doctrinâ V. Clariss.

DN. CAROLO RECHLINGERO à BURCHWALDEM,

Patricio Augustano, & ejusdem Civitatis judicij Assessori, & Gymnasiarchæ apud Evangelicos,

Domino & Mæcenati suo cumprimis observando.

OMPOSVI *superioribus diebus, Mæcenas, tractatum quendam ex bibliotheca ingenij nostri deductum: in quo in genere quidem haud vulgaria quadam artis nostræ capita attigi; in specie verò de compositis quibusdam*

dam vitriolatis accuratè egi : liquoresque nonnullos, emplastra item & vnguenta descripsi, quibus hactenus adversus morbos profligatissimos, ut & Carbunculos, & suppurationes Pestilentiales, quæ singularis Dei gratia est, haud infeliciter sum usus. Hanc, cui rectè, pro more jam recepto, nuncuparem, quum diligentiùs aliquanto animo versarem meo, tu, Nobilissime Rechlingere, præ multis alijs occurristi. Enimverò quum incredibili Iehovæ reverentiâ, summo rationis naturalis acumine, exactâ item multarum scientiarum & linguarum peritiâ, totaque adeò conversatione longè humanissimâ, tanquam totidem testimonijs, omni exceptione majoribus, evincas: Te nobilitatẽ à prædecessoribus tuis longâ serie acceptam; non illam te, exornare ac commendare: (Nempe ut diversa fructuum genera bonitatem arborum, & flores plantarum præstantiam produnt: Ita virtutum & dotum omnigenarum cumuli certos nobis nobilitatis gradus ob oculos ponunt:) non dubito, quin fœtus iste ingenij nostri multis vel tuo nomine gratior & acceptior sit futurus. Quid, quòd & beneficiorum à te acceptorum magnitudo grati animi devotiq;

pectoris

pectoris significationem aliquam requirebat? At, ô utinam istâ aliquantò luculentiorem! Sed nosti Comicum illud: Vt quimus, ajunt, quando, ut volumus, non licet. *Iam & tractatus istius argumentum tibi, Carole præstantissime, cumprimis convenire, mihi visum. Novi enim te, ut omni scientiarum genere, ita isto quoque haud parum delectari: adeoqúe, de illo prudentissimè & scitissimè præ multis alijs judicare posse. Tuum erit, pro solita tuâ humanitate & gratitudinis & observantiæ in te meæ qualecunque* μνημόσυνον, *in bonam partem accipere, opellámque istam nostram contra malignos illos Zoilos, qui Theonino dente quorumvis labores solent arrodere, sicubi à vero non aberravi, inter tui similes, id est, nobiles literatos authoritate tua defendere ac tueri. Vale optimè V. Clariss. & me totum tuum, ære & libra, esse persuasissimum habe. Omnipotens ille Deus, Sapientiæ omnis parens, ac unicus Protector & Defensor eorum, qui in vijs ejus reverenter ambulant, te cum familiâ tuâ nobilissimâ sub umbrâ sanctarum alarum suarum ab omni visibilium & invisibilium*

adver-

adversariorum incursu sartum tectum conservare velit: dum te extra telorum jactum positum veræ perpetuæqúe felicitatis suæ participem faciat. Vitoduro 26 Ianuarij, Anno Christiano supra millesimum sexcentesimum nono.

Tuæ Magnificentiæ
observantissimus
cliens

ANGELVS SALA.

AVCTOR.

AVCTOR
CANDIDO LECTORI
Salutem.

QVANTA *ſit atrocitas peccati, vel inde videas, quòd juſtus ille judex propter tranſgreſſionem primorum noſtrorum parentum terram maledictioni ſubjecit: adeoq́; ipſam Naturam nobis adverſari permiſit. Hinc fit, ut miſer homo nec à viliſſimo inſecto tutus ſit; & quavis herbula mortem poſſit attrahere; cœlo quippe ipſo & terra contra peccatum armatis: adeò ut verè poſſis dicere, (nam id ipſa quoque experientia teſtatur) Hominem Magnetem illum ſpecificum eſſe, qui omne miſeriarum & calamitatum genus ad ſe attrahit; & maleficum illum Martem, divinæ quippe ultionis adminiſtrum, qui ipſum hominem ad ſepulchrum uſque indivulsè comitatur. Interim nec hoc negare poſſis, quo magis miſerias iſtas noſtras detexeris, eò magis infinitam Dei providentiam ſe exerere, quæ liberali ſua miſericordia noſtram iſtam gehennam quadantenus mitigat; & vult, ut ex illo ipſo centro,*

ex quo tot tantaq́ꝫ mala & incommoda prodeunt, nō pauciora nec minora bona proveniant. Exempli gratiâ: Natura famis, sitis, nuditatis, morborum mater est fœcundissima. Quid clementissimus ille Pater noster cælestis? Naturæ imperat, ut nobis cibum, potum, vestitum, medicinam ipsa suppeditet, ut vitam nostram, dum in hoc mundo peregrinamur, ad extremum usque halitum commodiùs transigere possimus: eâ tamen lege & conditione, quæ Geneseos 3. disertè est totidem verbis expressa: In sudore vultus tui vesceris pane tuo. *Igitur si frumentum, vinum, vestitum, Medicinam appetis, terram semine conspergito, Vineas cole, jumenta pasce, herbas medicas collige: Labora, ut panem, vinum, vestitum, Medicinam habere possis. Quid multis? Tota vita nostra in continuo labore occupatur: Enimverò, quid, amabo, mortalis homo est, nisi misellus servus, & Naturæ cultor, quamdiu terrestrem illam tabernaculi domum inhabitat. Id quod in specie ad Medicum etiam, eiusq́ue artem non malè transtuleris. Quæ enim illius in curando ægroto principalis opera? Nulla certè alia, quàm ut naturam in offensa corporis parte, coadjuvet: id est, ut explicatiùs loquar, destructorem expellat, regeneratorem naturalem stabiliat & restauret: eumq́ue contra antagonistam suum tueatur & defendat: At enim operationem istam lenocinio verborum certè non fecerit Medicus: Sed nec liberali ejus forma se submittit*

morbus:

morbus: Quin naturalibus causis constringatur oportet, quibus talis potentia à Deo præpotente, veroq; Machaone est infusa. Sed & materiam, quod vocant, laborare Medicus ut sciat, necessum: eamq; coadjuvare: quod fit primò quum immunditiem illorum quasi exspoliat: substantias illarum separat, & ad gradum perfectionis reducit. Deinde nôrit oportet diversas substantias unire & conjungere: compositamq; facere, ut ita virtutem & efficaciam illorum augeat, quasiq; coadiuvet, & eodem tempore diversis humani corporis partibus possit assistere, quasiq; suppetias ferre: Sed & sciat, necesse est, quomodo vehicula danda: & qualitas pro administratione contra infirmitatem inducenda: Qui labores & difficultates omnes cnivis vero & solerti Medico notæ sunt, qui videri vult, se & sui ipsius, & artis suæ rationem habere. Equidem dum insignem illam Altissimi Dei erga me liberalitatem aliquantò diligentiùs mecum considero: ac memoriâ subinde repeto, quòd ille disertè nobis præcipit, ut liberales simus; eaque dona, quæ ille in nos bono publico benigniter contulit, in medium deponamus: facere non possum, quin particulam vel aliquam donorum illorum cælitùs acceptorum proximo cum meo liberaliter communicem. In priori Tractatu docui, quomodo vitriolum aperias, & substantias ejus separes ac resolvas. Hoc altero modum tradam composita quædam faciendi, in quæ nonnullæ partes sub-

ſtantiarum illarum quarum mentionem fecimus, ingrediuntur. Medicamenta certè non ſolùm delectabilia, ſed ad propulſationem & curationem multorum & difficilium morborum cumprimis facientia. Spero, opellam iſtam noſtram proximo non parum profuturam: ſinceritatem item meam pio Lectori probatum iri; cujus judicium candidum candidè exſpecto: Proximè, Deo bene juvante, aliud quoddam volumen publici juris facturus, in quo Pharmaciam Chymicam aliquantò latiùs in genere perſequar. Bene vale, & laboribus noſtris fave.

ANGELI SALÆ, Vincentini Veneti, Medici Spagyrici

ANATOMIÆ VITRIOLI TRACTATUS ALTER;

In quo de Compositis Vitriolatis agitur.

CAPUT I.

Liquor antepilepticus.

℞. *Roris vitrioli,*
Aquæ Pæoniæ,
Spirit. vini, ana lib. ß.
Spirit. acidi vitrioli unc. ß.
Rad. Pæoniæ.

Visci quercini, ana unc. j. *ß.*
Crany humani unc. j.
Opy Thebaici super laminam ferri exsiccati
scrup. iij.
Camphoræ scrup. ij.

RANIVM sit furis ex alto suspensi, quod non sit vetustate consumptum. Nam, ut omnes aliæ res, ita & crania diuturnitate temporis putrescunt, & virtutem amittunt.

Compositio.

Radix Pæonię, ut & viscus quercinus, minutim incidantur: Cranium verò in pulverem subtilissimum redigatur: Caphura in frustula disrumpatur: Opium pulverizetur. Dein liquoribus in vitreo vase, optimè occluso, contentis, ingredientia ista affundantur: ac fimo equino, aut balneo imponantur, ac in digestione per octo dies relinquantur: postea subtile à spisso separetur.

Virtus.

Si qua species morbi caduci est, quæ medicamentis naturalibus edomari potest, certè id isto liquore, specifico quippe arcano, effeceris; id quod ego magno cum successu semper sum expertus. Nec tamen negaverim,

rim, liquorem istum in peculiari quadam epilepsiæ genere, quæ causam à narcotico & stupefactivo vapore interno trahit, locum non habere: is enim membris paroxysmo laborantis, stupefactis, pedes & brachia ita distendit, ut solis nervis & ossibus constare videatur. Adeò tactum omnem caro occulit. Hinc est, quòd isti generi alijs medicamentis sit occurrendum. In alijs symptomatis istius speciebus manè jejuno stomacho feliciter exhibetur, si initio mox à decretione Lunę facto per 6. aut 7. dies id continues: eoque magis, si liquor iste aliquoties mox à paroxysmo præbeatur. Dosis est à semidrachma ad drachmam unam pro vice, plus aut minus: pro ratione ætatis patientis cum aqua aliqua specifica, morbis istiusmodi appropriatà. Suffocationem matricis, durante paroxysmo cum vehiculis matricalibus propinatus, illicò dispellit.

Quod si ante paroxysmum præbeas, diverti certò suffocationem experieris. Atque hoc est, quod de liquoris istius occasione, speciminis vice, obiter semel indicasse volui. Cæterà profiteor me non instituisse hîc integram medendi methodum tradere. Sufficiat modò, arcana quædam ijs, qui aliqua jam artis principia habent, de longè digito quasi commonstrasse. Generatim tamen dixero, Medici munus esse, non in istis tan-

tùm morbis, verùm etiam alijs ſymptomatum generibus curandis, authenticè procedere: alijſque etiam columnis, requirente neceſſitate, de quarum ſtabilitate certus ſit, inniti. Tales fuerint phlebotomia, diætæ naturalis præſcriptio: corporis per purgationes evacuatio, obſervatio item ſymptomatum & alterationum ſucceſſivarum, aliáque conſimilia, quibus vim morbi jam his, jam alijs medijs edomet ac profliget. In quo omnis Medici ſcientia conſiſtit. In numerum ſpecificorum medicamentorum, quibus purgantium loco in commemoratis morbis uti ſoleo, veniunt, Elleborum præparatum, & eſſentificatum, Vitriolum repurgatum, Vitriolum regeneratum, Diana purgativa (cujus nomine argentum intelligo,) Mercurius Martialis, & alia id genus, quæ pro varietate cauſarum, regimine item & authoritate Planetæ prædominantis adhibeo. Sed & diligenter, quo in elemento paroxyſmus prorumpat, animadverto. Id quod à quovis pio & ſolerti medico, feliciter Medicinam facere volenti, requiritur. Scientia enim curandi morbum talem non poteſt uno folio tradi. Quod in limine tractatus hujus noſtri ſemel ideò dixiſſe volo, ut ſi quis artis imperitior in arcana iſta mea incideret, ac ſe adjutum illis, miracula patraturum confideret, ſpe falſus, culpam in me non conij-

ciat,

ciat, (nec enim eam me præstaturum, jam nunc edico:) sed in se ipsum totam conferat, ut qui, quum nec à Deo, nec à Natura huc sit vocatus, certè veram medicamentorum preparationem haud teneat, regularum item & fundamentorum scientiæ Medicæ planè sit expers, tamen rem tantam, manibus illotis, quod dicitur, sit aggressus.

CAP. II.

Pulvis contra epilepsiam infantilem.

℞. Cranij humani,
Corallorum rutilantium,
Vngulæ Alcis calcinatæ,
Margaritarum oriental. ana unc. ß.
Aquæ Fl. Tiliæ, unc. viij.
Spirit. vitrioli drachm. viij.
Sem. Pæoniæ excort. unc. ij.
Camphoræ scrup. j.
Ol. Maioranæ gut. xij.

Compositio.

CRANIVM, Corallium, Vngulam Alcis, & Margaritas in pulverem subtilissimum redige: postea liquoribus omnia ista affunde: exinde in arena

calente per dies 8, digerito: poſtmodum humiditatem omnem igne lento elicito, donec remanentia ſicca in fundo vaſis reſideat. Digeſtum exime: quod calcem longè albiſſimam referet. ℞. deinde dictam calcem, additiſque reliquis ingredientibus omnia optimè in mortario vitreo incorporata, ſubtiliſſimè pulverato: Pulverem diligentiſſimè obturatum ad uſum ſerva.

Virtus.

Pulvis iſte contra epilepſiam puerorum & alios paroxyſmos vel timore, vel vermibus cauſatos, præſentaneo remedio exhibetur. Poteſt autem omni tempore & hora, neceſſitate poſtulante, porrigi: Datur cum aquâ aliquâ deſtillatâ, aut cum juſculo: tenellulis cum lacte propinatur. Doſis eſt à granis tribus & quatuor in maximè debilibus. Auctior tamen cum ætatis accretione exhiberi poteſt: & reiterari, ſi requirat neceſſitas. At infantibus modò natis per 7 aut 8 dies continuos ſub veſperam præbitus, tutos eos à memoratis accidentibus præſtabit. Doſi præſcripta ſingulis ſeptimanis per totum ſemeſtre à malo caduco potenter præſervat: ita tamen ut doſis pulveris, pro ſymptomatum incurſu, ſubinde adaugeatur. Sedat etiam pulvis iſte tormina infantium, ſi ex cochleari pleno oleo amygdalarum dul-

cium

cium & recentium propinetur. Phlegmata enim illa frigida, adeoque quemvis peccantem humorem purgat, qui stomachum propter alterationem lactis lactentium occupavit: & infantes ab illa corruptione potenter præservat, quæ vermes abundanter gignit & producit.

Mulieres, quæ vel tremore cordis, vel syncope crebriùs laborant, eoque liberos epilepticos ut plurimum pariunt, pulvere isto bis aut ter singulis mensibus scrupuli pondere per vicem cum aqua majoranæ sumpto, mirè se juvari sentient. Quòd si 6 aut 8 diebus manè ante partum exhibeatur, naturam confirmat, à præternaturali item pavore defendit: cor lætificat, & partum optatum, Deo bene juvante, procurat, non sine magno liberorum beneficio, quos ita à plurimis paroxysmis ab epilepsia provenientibus præservat. At si mulieri gravidæ, quæ, laxatâ matrice, abortum timet, & infantem sensim putat descendere, per aliquot dies manè & vesperi pondere semiscrupuli per vicem cum jusculo porrigatur, aut confectio ex illo paretur, mirè retentivam matricis virtutem fortificat, adeoque arborem, ut ita dicam, cum fructu suo restauratam, ad justum pariendi tempus confirmat. In summa, & minoris ætatis hominibus & majoris, itemque mulieribus, tutò, magnoque cum

successu

ſucceſſu exhibetur: adeoque optandum eſſet, ut obſtetrices omnes tam in vicis, quàm in urbibus arcanum iſthoc præſtò ſemper haberent. Certè & mulieribus, & infantibus præſentaneo iſto remedio, quovis in accidente, opitulari poſſent feliciùs.

CAPUT III.

Liquor Cardiacus.

℞. *Fol. Meliſſæ exſiccatorum,*
Fl. Borrag. diligenter exſiccat.
Sem. Ocimi garyophyllati,
Rad. Doronici,
Cinamomi electiſſimi, ana drachm. ij.
Ligni Aloes reſinoſi,
Croci Anglici opt. ana drachm. j.
Ambræ griſeæ, ſcrup. j.
Spirit. Vini odoriferi unc. vj.
Spirit. Vitrioli acidi gut. LX.

Infundantur omnia in vaſe vitreo bene clauſo, & digerantur ſub fimo equino per menſem integrum: deinde exprime, colatur per chartam, & adde
Syr. de ſuc. Citri,
Granatorum,
Violarum,
Borraginis, ana unc. ij.

Miſce, & ad uſum reſerva.

Virtus.

Virtus.

Liquor iſte ad ſemidrachmam, vel etiam drachmam integram pro vice, cum aqua ſanguinis Cervi per Balneum Mariæ diſtillatæ, præſentaneo remedio adverſus palpitationem cordis propinatur. Iteratus ſeptimanâ duabus aut tribus vicibus, ſi quæ alia Medicina, certè liquor iſte cauſam iſtius ſymptomatis tollit: & ſi accedente paroxyſmo exhibeatur, fervorem palpitationis mitigat & divertit. Poſſis tamen loco aquæ memoratæ, cum vino, juſculo, aut alio aliquo liquore exhibere: Niſi pro præſervativo uti velis. Tunc enim præſtat ipſam aquam habere, cujus mentionem fecimus: Specifica quippe virtus illi ineſt, miræ adverſus cordis palpitationem efficaciæ. In tremore cordis & dolore prȩcordiorum cum aqua florum ſalviæ aut borraginis adminiſtratur: Cum vino optimo, maturitatem ſuam aſſequuto, aliquoties in ſeptimana datus Melancholicis, obſtructum ſplenem aperit: cerebrum corroborat, flatus diſcutit, & cor mirè exhilarat.

Phreneticis ſerò quum cubitum itur, ex aqua hypericonis aut betonicæ feliciſſimè exhibetur.

CAPVT IV.

Liquor restaurativus.

℞. *Mellis virginis recent. & fragrantissimi lib. ij.*
Roris vitrioli,
Flor. Borraginis,
Buglossi, ana Lib. ß.
Cinamomi viscosi (si haberi potest) vel loco eius Cinamomi officinar. communis unc. ß.

Misceantur in vase vitreo, & digerantur per horas XI. postea distilletur: donec omnis humiditas egressa fuerit, in qua addatur Spiritus Corallorum rutilantium per arenam distil. & per B. M. rectificati unc. j.

Circulentur in Sole vel sub fimo equino per mensem: & servetur ad usum.

Virtus.

Liquor iste in consumptione corporis tam generali quàm particulari, ex superflua Microcosmici salis adustione causatâ, præsentaneo remedio, quippe arcano, exhibetur. Nam si patiens ille aliquamdiu manè & vesperi, pondere unius aut alterius drachmæ pro vice utatur cum jusculo, aut pulli optimè cocti brodio, sanguinem regenerat: ca-

lorem nimium extinguit : digeſtionem juvat : ſomnum conciliat : totumque adeò corpus reſtaurat : adhibita tamen convenienti diætâ, id eſt, Si laborans interea cibis digeſtibilibus, humectantibus, & reſtaurantibus veſcatur : unctiones item adhibeat : alijsque regulis, quæ in hoc caſu omnino requiruntur, inſiſtat. & in imbecillitate cerebri, ſiccitate cauſatâ, nobile certè & excellens eſt arcanum, ſi eo aliquamdiu manè jejuno ſtomacho utaris.

CAPVT V.

Balſamum vitriolatum.

℞. *Olei vitrioli drachm. x.*
Florum ſulphuris vitriolati unc. j.
Myrrhæ electæ.
Aloës ſuccotrinæ ana unc. ß.
Olei de baccis juniperi clari unc. v.
Olei aniſi unc. j.

Ad producendos flores ſulphuris vitriolati ℞. Vitrioli ſiccati & ad albedinem redacti ℔. 2. Sulphuris flavi ℔. 1 Sublima in arena in urinali, luto optimè obducto : cui galea ſit impoſita. Vbi ſulphur omne aſcenderit, Vitriolo alio ingeſto tertiâ vice ſublima : & florem habebis ſulphuris, quem expetimus, ſubtiliſſimum.

Compo-

Compositio.

Contundenda contundantur ſubtiliter: poſtea reliqua omnia ingredientia ampullæ immittantur: quæ ultra materias injectas ad duas tertias vacua remaneat. Optimè deinde obturata in arenam imponitur calore naturali excoquenda; & ad menſem integrum ibi relinquitur. Inde liquor obſcurè rubeus elicitur, odoris acuti; qui per inclinationem à reſidentiâ ſeparatur: Operatio iſta æſtatis tempore ad ſolem, in hyeme ſupra fornacem hypocauſti, cui arenæ aliquantulum ſubſit, inſtitui poteſt. Reſidentiæ ſiccatæ uſus eſt in quibuſdam emplaſtris aut unguentis conſolidantibus.

Virtus.

Balſamum hoc miræ eſt efficaciæ in aſthmate, peripneumoniâ, empyemate, catarrho: adeoque omni genere tuſſis putridæ. Nam defluxiones capitis ſiſtit: cerebrum corroborat: phlegmata viſcoſa incidit: pectus aperit: thoracem & pulmonis organa mundificat: internas ulcerationes conſolidat. Sumuntur quotidie tres aut quatuor guttæ pro vice cum vino generoſo, aut cum juſculo. Partes item principales communit: & ſanguinem à putredine præſervat.

Adminiſtratum eo, quo diximus, modo,

valet contra febres putridas: matricem mundificat, & confortat: menstrua provocat.

Ad plagas veteres & putridas optimum item est remedium. Nam eas & emundat & carne obducit: & puncturas recentes brevissimo temporis spatio sine ulla sanguinis corruptione consolidat. Exhibitum cum vino, tormina, ex causa frigida & humida ortum ducentia dispellit. Nam & flatus discutit, urinamque & sudorem ciet.

CAPUT VI.

Liquor contra Pleuresin.

℞. Syr. Papaveris Rhœadis,
Card. benedicti,
Spiritus sanguinis Cervi per arenam distillati, & per B.M. rectificati ana unc. j.
Spiritus Vitrioli acidi gut. xxx.
Misce.

Virtus.

Liquor iste vires contra Pleuresin permagnas habet. Considerandum tamen hîc quoque vulgatum illud: Melius est prævenire, quàm præveniri. Id quod fiet, si mox, ubi vel leve aliquod indicium morbi istius senseris, affecto duas drachmas vel tres,

liquoris istius cum jusculo calido illico propines: Sudorem item, nullâ interjectâ morâ, provoces, venámque basilicam ex opposito punctionis incîdi cures: immò, si necessitas postulet, ex utroque brachio sanguinem eâ quantitate, quam feret cuiusque complexio, elicias. Sed & ipse liquor duplo aut triplo, urgente necessitate, augeri potest. Observanda etiam venit conveniens diæta: & à vino planè abstinendum, donec fervor morbi debullierit. Exinde paulatim concedi vinum potest, idque vel merum, vel dilutum, temperatúmve, pro elemento, quod prædominari videris, & affecti ætate. Liquor iste sudorem, lotium, & sputum ciet: & specifica sua virtute morbum illico in suo centro indagat, & sanguinem in fluxu suo retinet.

Sumptus per intervalla matutino tempore grassante pleuritide, rarum elixir præstat, quo corpus ab internis Apostematis & suppurationibus potenter defenditur.

In conquassatione totius corporis sanguine extra suum centrum per juncturas aliquas excurrente, cum infusione betonicæ, aut florum hypericonis, millefolij, penta, hyli, & similibus, manè & vesperi propinatus, sanguinem illum ad locum suum retrahit: coagulatum mundificat & consolidat.

In fracturis ossium cum infusione consolidæ, aut serpentariæ porrigitur: quæ infusio cum vino aut jusculo fieri debet.

CAPVT VII.

Confectio contra Dysenteriam.

℞. Conservæ rosarum rub. drachm. x.
Lacrymæ Draconis subtil. pul. drachm. j. gran. x.
Laudani opiati opt. gran. xxiiij.
Spirit. Vitrioli acidi gut. xxiiij.
Misce.

Virtus.

Confectio hæc prodest Dysenteriæ, fluxui Hæmorrhoïdum, sanguinis fluxui ex ore, & naribus; itemque profluvio menstruorum in mulieribus.

Dosis est à scrupulis duobus ad quatuor: exhibetur in Syr. Cydoniorum vel Granatorum, aut alio liquore appropriato, mane aut serò exigente necessitate, repetendo bis aut ter, si opus fuerit, donec fluxus desierit.

CAP. VIII.

Liquor contra Prunellam.

℞. *Roris Vitrioli,*
Aquæ cancrorum ana unc. v.
Spiritus Vitrioli acidi drachm. ß.

Ad aquam Cancrorum parandam ℞. Cancros vivos & recentes: contusos per Balneum maris distilla.

Compositio.

Tres istos liquores in vas vitreum infusos simul commisceto.

Virtus.

In prunella & angina cochleare liquore isto plenum, affecto ter aut quater in die pro vice utiliter propinatur: Lingua tamen petiâ in liquore isto priùs madefactâ, abluenda. Extrahe etiam quàm primum sanguinem ex venis leonicis sub lingua: & mirum videbis proculdubio effectum. Applicatus erysipelis, inflammationes earum tollit.

CAP. IX.

Liquor contra arenam.

℞. Spiritus Vitrioli acidi drachm. x.
Tartari albi pulver. unc. j.
Aquæ ardentis ex baccis juniperi à radice raphani ſylveſtris abſtractæ unc. iiij.
Aquæ ſanguinis hœdini vel leporini unc. vj
Radic. Glycyrrhizæ recentis unc ij.

Aquam Iuniperi à raphano ſylveſtri abſtracturus, ℞. Radic. raphani ſylveſtris minutatim inciſi ℥iij. Aquæ de baccis juniperi ℥viij. Infunde per horas 30. poſtea per balneum diſtilla. Aquam verò ex ſanguine hœdino extracturus, ℞. Sanguinis hœdini, & per cineres ſine aduſtione diſtilla.

Compoſitio.

Liquoribus omnibus ſimul commixtis tartarum affunde ſubtiliter pulveratum; Liquiritiâ minutim inciſâ & per 8. dies digeſtâ: poſtmodum clarum à ſpiſſo ſeparatum ad uſum ſervatur.

Virtus.

Liquor iſte plurimum efficaciæ habet ad diſſolvendam & expellendam arenam rubeam, & alias tartaritates internas. Mundificat renes: incîdit & reſolvit materias illas

viſcoſas & tenaces, quæ nonnunquam orificium veſicæ, ut & organa urinæ, obſtruunt: unde ſtillicidium lotij, ſtranguria, & alia id genus ſymptomata oriuntur. Doſis eſt à drachma una ad duas pro vice: ſi requirat neceſſitas, cum iuſculo, in quo radices petroſelini aut pimpinellæ hortenſis ſint incoctæ. Vitandi interim cibi tartaroſi & conglutinantes.

Ijs qui de calculo dubitant, optimum præſervativum eſt, ſi guttis aliquot hujus liquoris ſingulis diebus mane, aut aliquoties in ſeptimana utantur.

CAP. X.

Liquor contra Peſtem.

PEſtis, ſive ex intemperie elementari, ſive à malis influentijs cœleſtibus, ſive operatione aliqua maleficâ, ſive quacunque tandem cauſa originem ducat; ſive ſimplex ſit, ſive compoſita; communiter tamen hominem eo fine aggreditur, ut illum derepentè peremptum è medio tollat. Id quod quatuor iſtis modis confecturam ſe ſperat. Primò cor cum reliquis partibus nobilioribus inficit: Secundò ſpiritum vitæ ſuffocare tentat: Tertiò ſanguinem putrefacit: Poſtremò partes quoq; internas exulcerat. Nempe

eò tendit, ut putrefactione ſua reſolvat, & ſalem Microcoſmicum acuat: qui, ubi primùm cum veneno peſtifero commixtus eſt, non ſecus, ac aqua fortis, ex vitriolo & nitro compoſita, proximum quidque ſolet corrodere. Ex quatuor iſtis, quorum modò mentionem fecimus, principalibus operationibus, plurima, eaque longè diverſiſſima & periculoſiſſima accidentia exſurgunt: ut ſunt paroxyſmi febriles, tam frigidi, quàm calidi; intenſiſſimi capitis, aliarumque partium dolores, deliria, furiæ, tremores & palpitationes cordis: ſyncopæ, deliquia, punctiones, pleuritis, prunella, angina, dyſenteria, halitus ſuffocatio, ſpaſmus, ſtupiditas, privatio ſenſuum: apoſtemata, carbunculi, veſicæ & maculæ in cute: adeoque infinita alia ſymptomata pro varietate cauſarum, complexionum, & conſtitutionum corporis infectorum. Id quod experientia, graſſante Peſte, nimis abundè teſtatur. Quid igitur? Si cogitet Medicus, compoſitum aliquod præparare, quod contra omnes Peſtis ſpecies univerſim in genere efficax ſit, ſequentes habeat proprietates, neceſſum fuerit: Nempe ſit alexipharmacum, diaphoreticum, elixir, anodynum & cordiale. Alexipharmacum, ut ſpecificâ ſua naturâ vim habeat venena Peſtifera retundendi, perimendi, dominandi, & expellendi. Diaphoreticum, ut ſubtili ſuâ pe-

netrantiâ omnia organa Microcoſmi aperta & munda habeat, quò ſpiritus vitæ liberè hinc inde commeare, & ſine ullo obſtaculo à capite ad pedes uſque continuè circumagi poſſit. Elixir, ut naturâ ſua & qualitate corpus à putredine tueri, & liberatum in ſuo ſtatu conſervare poſſit. Anodynum, ut dolores illos vehementes, in quacunque corporis parte, univerſim mitigare, internis item inflammationibus reſiſtere; & eroſiones internas ab acumine veneni, & mordacitate ſalis Microcoſmici conſolidare poſſit. Cordiale denique, ut cor juvet: lætitiam adaugeat: cerebrum corroboret: memoriam confirmet: & judicium, debileſque illas & meticuloſas animi impreſſiones, nonnunquam plus mali, quàm venenum ipſum apportantis, divertat. Has, inquam, proprietates habeat neceſſum eſt Compoſitum illud, quod Medicus, ſæviente Peſte, pro antidoto, & quidem diſcuſſivo univerſali, diſpenſare cogitat. Quod ad ejus præparationem; extra controverſiam eſt, morbum iſtum eſſentialem, penetrantem & repentinum eſſe: igitur medicamentum etiam neceſſariò ſubtiliſſimum ſit oportet, & eſſentiale, ut in centrum morbi illicò tranſire poſſit, eumq; obſeſſum profligare; cæterâ oleum & operam perdideris. Id quod phyſicè intelligi volo, non Theologicè. Neque enim quicquam

decreto Altiſſimi derogârim, quem novi vitam noſtram certis limitibus circumſcripſiſſe: adeoque cum Anna, Samuelis Prophetæ matre, fateor, Iehovam unum illum eſſe, qui in mortem tradit, & in vitam reſtituit; ad ſepulchri limen deducit, & ex eodem pro beneplacito ſuo reducit. Sequitur deſcriptio ad gloriam Domini liquoris noſtri contra Peſtem, quod examini ſubjectum, multæ omninò efficaciæ eſſe deprehendetur.

Liquor contra Peſtem.

℞. *Spirit. ardentis Baccarum Iuniperi uncias viij.*
Spirit. Tartari rectificati,
Spirit. Sanguinis Cervi ana unc. iiij.
Spirit. Vitrioli gut. LX.
Cinamomi electiſſimi,
Lignis Aloes reſinoſi,
Zedoariæ,
Croci Anglici,
Myrrhæ Troglodit. ana unc. ß.
Laudani opiati optimi drachm. ij.

Infundantur in Balneo Mariæ per horas XL. deinde ſeparetur ſubtile à ſpiſſo per inclinationem, & ſervetur in vaſe vitreo.

Virtus.

Mirabiliter hic liquor reſiſtit Peſti, & alijs ſpeciebus venenorum. Si quando pro antidoto uti velis, doſis erit à x. xv. uſque ad xx. guttas, pro conſtitutione perſonarum, ex cochleari cum Syrupo de ſucco Citri, Bugloſſæ, Borraginis, vel Violarum, ſingulo mane ieiuno ſtomacho. Sed ijs qui iam Peſte affecti ſunt vel veneno, dabitur drachma una, quatuor ſcrupuli, vel drachmæ duæ ſecundum vires ægroti & vehementiam veneni, bene cooperiendo ægrum, ut ſudor provocari poſſit: idque reiteretur ſemel, biſve, ſi neceſſitas requirat: ut ſi ita in tempore opportuno adminiſtretur, hoc modo venenum domari, & ipſius vehementia compeſci poterit, & poſtea facillimè ejus curatio abſolvi, obſervatis obſervandis: quæ methodus Medica requiritur ad profliganda ſymptomata præſentia, & ad refocillandas vires ægrorum.

Emplaſtrum magnetinum in Peſte.

℞. *Gummi Sagapeni,*
Ammoniaci,
Galbani ana ℥ iij.
Ceræ

Tere-

Terebinthinæ larignæ ana ℥ iiij, & ß.
Magnetis arſenicalis ℥ iij.
Terræ Vitrioli lotæ ℥ j.
Olei ſuccini ℥ ij.

Magnetem arſenicalem ita conficies: ℞. Antimonij crudi, Sulphuris flavi, Arſenici cryſtallini ana ℥ ij. Pulverentur omnia ſubtiliter: & in vaſe vitreo in arenam calentem imponantur, & tam diu in illa relinquantur, donec materia iſta omnis colliqueſcat. Id quod inde cognoveris, ſi materies ſtylo ferreo tacta, illi adhæreſcat, & terebenthinæ inſtar, ductitetur. Colore eſt rubea, ſubobſcura, poſtea infrigidatur: deinde rupto urinali, eximitur materia: quæ in unam maſſam concurrit, & dura eſt, inſtar picis. Hujus materiæ ſæpiùs in canibus, felibus, & gallinis in magna copia periculum feci: nec deprehendi eam illis ullum nocumentum attuliſſe. Applicata plagis, nullam (aliorum venenorum more) inflammationem parit, & tamen corroſiva eſt. Vnde quæ ſit artis noſtræ dignitas & amplitudo, qui non videt, nihil videt. Certè ea & venena docet corrigere, & in optima & nobiliſſima medicamina convertere: magna Naturæ arcana in apertum producit: ſympathiámque & antipathiam rerum manifeſtat: fundamenta item extruit, quæ ad compoſitionem medicamentorum cumprimis faciunt. Certè ſi ve-

si veneno collo appenso, quod tempore Pestis solenne est, proprietas aliqua inest, quæ corpus ab infectione defendat: multò magis veneno isti mortificato proprietas inerit, quæ venenum illud imę carni inhærens, tanquam suum simile, potenter attrahat.

Compositio.

Tria illa gummi dissolve uncijs xx. aceti scyllitici: Postea solutionem illam per pannum lineum colatam exprime: quam deinde tamdiu bullire cures, donec acetum fuerit consumptum. Excipe pauxillulum spatula, & infrigida: dum videas ita induruisse, uti quum gummi essent. Serva in loco calido, donec cum residuo incorporaveris. Quo facto, accipe ceram & terebinthinam, fac ut simul ad lentum ignem in sese coëant: Remotam à calore, aliquantulum agitato, donec ad spissitudinem unguenti reducatur. Deinde adde gummi jam ante soluta, &, uti diximus, cola: postea adjunge magnetem arsenicalem subtiliter pulveratum; terram Vitrioli, & oleum succini. Postremò pastillos forma; & corio, vesicæve, oleo Scorpionum inunctæ, involve.

Virtus.

Emplastrum hoc apostematis, aut carbunculis Pestilentialibus, uti moris est, applicatum, illicò ea maturat: rumpit, & venenum,

nenum, uti ſuum ſimile, ex imo, magnetis inſtar, potenter attrahit: adeò, ut ſi illo, quantum opus fuerit, utaris, non ſit, quod dubites, apoſtemata ante juſtum tempus occluſa iri, & venenum ad cor recurſurum, quod aliàs haud rarò evenit. Nam attractivum hoc non repercutit venenum, ſed ſimul omne extrahit, & apertum ulcus coire non patitur, donec caro omnis emundata fuerit. Mundificatum ſufficienter, emplaſtris conſolidantibus cura. Impoſitum veſicæ, aut alijs emunctorijs venenum cumulatim ex centro ad ſe in cutem educit. Idem ſcrophulas, ſi quod aliud medicamentum, (expertus loquor) perſanat. Nam illas purificat, & materiam peccantem à longinquioribus partibus attrahit, per 5. aut 6. ſeptimanas operans: poſtea illas, nullo etiam illito unguento, conſolidat. Adhibenda tamen veniunt purgantia ſpecifica; & obſervandæ aliæ regulæ Medicæ; ſi honorem ex curatione adipiſci ſit animus. Applicatum plagis putridis & venenoſis, quæ non facilè curationem admittunt, intra biduum, aut triduum venenum in cutem educit, & in nigerrimam & putridam eſcharam condenſat; quam, butyro recẽte emollitam, ſpatula auferre potes, plagæ fundo rubeo & mundiſſimo facto. His ex effectis, niſi planè fallor, quivis judicaverit, emplaſtrum iſtud noſtrum raræ eſſe virtutis.

Cui

Cui si antidotum nostram, cujus paulò ante mentionem fecimus, addideris, procul dubiò curationes longè felicissimas, ad Altissimi Dei laudem & gloriam, evidentemq́; ægrotorum languentium revalescentiam facere poterimus.

Vnguentum Saturninum Vitriolatum.

℞. *Lithargyrij argentei pul. unc iiij.*
Salis Vitrioli, sive Vitrioli albificati,
Salis Tartari ana scrup. ij.
Aceti Sambucini lib. j.

Fiat unguentum, ut sequitur.

Infunde Lithargyrium in acetum, & in arena calente per 3. aut quatuor dies relinque, & quotidie semel aut iteratò agitato, postea per chartam cola. Liquor inde prolicitus clarus est, & dulcedine ad saccharum accedit. Adde duo memorata salia. Postmodum humiditate extracta, quod in fundo album, instar alabastri, residebit, per distillationem separa.

Sed quomodo illo utendum?

℞. *Vnguenti Rosati,*
Olei amygdalarum dulcium ana unc. iiij.
Extracti modò memorati drachm. v.

Optimè in mortario vitreo incorpora-

tum, in unguentum albiſſimum redigitur, cui x. grana caphuræ addantur.

Virtus.

Vnguentum iſtud dolores ulcerum corrodentium lenit & mitigat, eryſipelas item tertiò aut quartò impoſitum.

Miræ etiam contra pruritum, & diverſas ſcabiei ſpecies efficaciæ eſt: mundificat, conſolidat, & lenit quamvis aſperitatem carnis, & peculiari quadam proprietate anodynâ multos dolores mitigat, qui ab eroſionibus ſalſis & venenoſis humoribus cauſam trahunt.

Hæc ſunt quæ breviter indicanda duxi quantum ad diſſectionem, vel Anatomiam, & uſum Vitrioli, ad elucidationem & inſtructionem uniuſcujuſque qui illis indigebit: quod non dubito quin benevolus Lector in bonam partem ſit accepturus.

PSALM. 115. 1.

Non nobis, Iehova, non nobis, ſed Nomini tuo da gloriam, propter benignitatem tuam, propter veritatem tuam.

FINIS.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

OVEM, *plus minúve anni sunt, ex quo in Helvetiâ degens, præsentem hunc Tractatum de* ANATOMIA VITRIOLI *conscripsi, & bibliopolæ cuidam quinque aut sex dierum itinere à meæ habitationis loco commoranti evulgandum tradidi. Quem cùm in lucem dedisset, aliquot ejus exemplaria ad me transmisit: in quibus cùm insignes aliquot maximiq; momenti errores commissos esse animadverterem, præcipuè in ponderibus & dosibus medicamentorum à me præscriptorum; prætermittere non tui, quin id ei quàm primum per literas significarem: quo factum est, ut dicti errores Indiculo quodam comprehensi, Tractatus istius calci subjuncti fuerint. Cùm tamen tandem nihilominus deprehenderem quamplurima exemplaria iam antè distracta fuisse, quàm dicta Errata excuderentur; ac etiam postea sine eodem Erratorum indiculo divendita; idq; maximo meo cordolio, & detrimen-*

to operis, (quippe cùm indebita medicamentorum copia aut periculosa aut inefficax sit;) Nunc demum offerente se novâ opportunitate recudendi dictum Opus, quod alij cuidam meo Tractatui (cui titulus ANATOMIA ANTIMONII) sociare ac subjungere in animo habebat Typographus; operæpretium fore putavi non solùm monere Benivolum Lectorem Erratorum istorum in priori editione commissorum: sed etiam eosdem planè emendare, totumq; adeò Opus quamplurimis in locis refingere, augere, ac illustrare: declarando nimirum latiùs & explicando, quid sit VITRIOLUM; emendando aliquot Formulas anteà paulò aliter à me conceptas; abjiciendo quasdam alias, & in eorum locum surrogando sæpiusculè aliquot ijs meliores, prout tempus mihi post priorem editionem, experientiâ duce, quid dignum quod dicto Operi adjungeretur, suggessit. Quod ipsum homines recti judicij, animiq; benevoli, boni consulere dignabuntur, considerantes quòd (ut omnes viri sapientes affirmant) longus rerum usus & experientia confirmare nos confidentioresque reddere consueverint, in ijs præsertim rebus, quorum notitiam antea non usq; adeò consummatam habebamus. Vale, Benevole Lector.

BREVIS

BREVIS DEMONSTRATIO,

Quid ſit VITRIOLVM, *aut è quibus ſubſtantijs ſit compoſitum: & quantopere fallantur ij, qui Vitriolum, & aquas Vitriolatas re ipsâ Ferrum in Æs transmutare poſſe opinantur.*

VITRIOLVM, quod & *Atramentum ſutorium* Latinè, & *Chalcanthon* Græcè nuncupatur, Arabicè *Calcand*, & *Alcalcadis*; Gallicè *Vitriol*, aut *Coupperoſe*; Italicè *Vitriolo*; Hiſpanicè *Caparoſa*; Germanicè *Kupfferwaſſer*, & Belgicè *Koperroot*; eſt ſubſtantia ſatis cognita per univerſum terrarum orbem; præſertim cùm reperiatur non ſolùm in Cypro inſula, Hiſpanijs, Hungaria, Italia, Gallia, Germania, Britannia, Leodicenſi territorio, & alijs quamplurimis regio-

nibus & provincijs ; ſed etiam maximo in
uſu ſit apud Medicos & Chirurgos, qui illud
medicamentis ſuis accenſent ; apud tincto-
res, qui illud ad pannos nigro colore im-
buendos uſurpant; apud bibliopolas aut ſcri-
ptores, quo atramentum ſuum ſcriptorium
conficiant ; apud aurifices, ut ex eo aquam
Fortem aut Separationis dictam conficiant;
ac demum apud quamplurimos Alcumiſtas,
qui quammaximè ſatagunt ut per hoc mi-
nerale opera ſua iucundiſſimæ ſpei ad opta-
tum finem perducant. Vitriolorum autem
variæ ſunt ſpecies, varijque colores, iuxta
differentem naturam mineræ quam in ſeſe
habent : quantumvis, quod ad acres eorum
ſubſtantias aquoſaſque attinet, in omnibus
eædem prorſus ac uniuſmodi reperiantur.
Præcipua verò genera Vitrioli, quorum hoc
tempore maxima apud omnes eſt exiſtima-
tio, ſunt tria. Primum eſt cæruleum, Sap-
phiri inſtar, compactum fruſtulentumque
ut ſaccharum Candi, quod vocant, nitidum
ſplendidumque, quodque tangenti ſiccum
appâret, nulloque madore manus humectat:
Hungaricum cognominant. Secundi gene-
ris Vitriolum eſt ſubviride, herbacei colo-
ris, magis granulatum grumoſumque, inſtar
ſalis communis, paulum unctuoſum, ma-
nuique tangentis adhærens: atque optimum
hujus generis Vitriolum, ex Brunſwicenſi
terri-

territorio ad nos infertur. Tertium genus Vitrioli eſt album, in formam parvulorum panium effictum, planum, ſolidum, ponderoſum, & tactu ſiccum. Cùm itaque Vitrioli uſum inire volueris ad curationem alicujus morbi aut affectus, ſuaſerim ut unum ex tribus prædictis ſpeciebus ſumatur: ac præſertim ſecundi generis Vitriolum, quod ſubviridis coloris eſſe prædixi, ſi id haberi queat: cavendo quàm maximè ne ejus loco ſumamus minutulum illud Vitriolum, ſubcæruleum, pallidulum & aquoſum, manuſque tangentis madefaciens, quod paſſim venale proſtat: tale enim non eſt de quo loquor, aut cujus uſum iniri velim. Quod ad eſſentiam compoſitionemque quorumcumque Vitriolorum generatim attinet, Phyſicorum & Chymicorum de eis diverſæ ſunt opiniones atque ſententiæ. Quidam enim eorum aſſerunt Vitriolum eſſe materiam præcipuè compoſitam ex Alumine & Sulphure: quidam exiſtimant eſſe peculiare quodpiam ſal, propriè ſalium generi accenſendum; quin & ipſe Paracelſus, libro 1. De Rebus Naturalibus cap. 8. hujus ſententiæ ſe autorem eſſe declarat, dum ita infit: *Natura producit ſalem quendam, qui Vitriolum appellatur*, &c. Cujus opinioni ego adhæſiſſe me profiteor aliquamdiu: tamdiu, inquam, donec rem ipſam contrario prorſus modo ſeſe habere,

animadverti. Quod ad primos attinet, ſi autumant Vitriolum materialiter ac reapſe compoſitum eſſe ex Sulphure & Alumine, opinionis ſuæ valdè falluntur; præſertim cùm Vitriolum, dum uritur calcinatúrve nullum de ſe indicium ſignumq́ue det, quo ad alterutrum dictorum referri poſſit: hoc enim pro exploratiſſimo habemus, corpora omnia quib. ſulphuris materialis portio aliqua ineſt, ne leviſſimum quidem ignis attactum (ut ita dicam) pati poſſe, quin quam ocyſſimè deprehendamus ſeparari dictam ſubſtantiam ſulphuream à reliquis, ac in fuliginem abire, aut incendi, flammamq́ue de ſe dare, ſicut Sulphur conſuevit; quod numquã adeò occultare poteſt proprietates ſuas, quin ſtatim detegantur & in lucem protrahantur. Id quod in Antimonio, Auripigmento, Marcaſitis, & quamplurimis alijs ſimilibus corporibus manifeſtiſſimè apparet: quæ corpora, cùm ſulphureitatis alicujus participia ſint, quantumvis fixiora, id eſt, compactiora ſolidioraq́ue ſint quàm eſt Vitriolum, confeſtim tamen & quam primùm ac ignis examini committuntur, naturam ſuam prodere compelluntur: quod in Vitriolo neutiquam fieri ſolet. Adhæc Alumen & Sulphur partim ob aquoſitatem unius, partim ob unctuoſitatem alterius, uſqueadeò inimica inter ſeſe ſunt corpora, ut non diutiùs

tiùs permiſta ac iuncta permanere queant, quàm Aqua & Oleum ſimul unita ſubſiſtunt. Ob has igitur, aliasq́ue nonnullas rationes, quas in medium proferre poſſem, manifeſtum clarumq́ue ſatis eſt, Vitriolum nullo modo compoſitum eſſe materialiter ac reipſa ex duabus prædictis ſubſtantijs, Alumine inquam & Sulphure. Sed ſi iſta eorum mens eſt, ut innuere velint, Vitriolum compoſitum eſſe ex eâdem ſubſtantiâ aut ſpiritu acri, ex quo ſulphur; ex eâdem aquoſitate, ex quâ Alumen ſubſiſtit; hoc intellectu neutiquam à vero aberrare cenſendi ſunt. Verum enim eſt ac certiſſimum, omnia corpora acida mineralia aut ſubterranea, acrimoniam ſuam obtinere à ſulphure, quod eſt unica baſis (ut ita loquar) & origo abſoluta, ſine ulla aliunde veniente occaſione, omnium aciditatum mineralium: ac proinde omnia corpora quæ conſiſtentiam Vitrioli aut Aluminis habent, aquoſa (& in igne ſolubilia liquabiliáve) humiditatem ſplendoremq́ue ſuum ab unâ eâdemque communi Aquâ conquiſiviſſe, tam unum quàm alterum: ſed quod ea aliquo modo diſcrepare, & à ſeſe in vicem differre facit, ſeu formâ ſeu guſtu, ſeu alio quocunque modo, id, inquam, aliquid tertium eſt, ut paulò infrà clariùs patebit. Vitriolum prætereà non eſt Sal aliquis, nec generi ſalium annumerandum venit. Omnia enim cor-

pora quæ ſalium nomine cenſentur, non ſolùm modò differunt odore, colore, guſtu, & alijs proprietatibus, à Vitriolo: ſed & corpora ſimplicia ac incompoſita habenda ſunt, ſi cum Vitriolo comparentur, quæ ipſa producta generataque ſunt ſingula ex proprio ſuo peculiariq; Ente, quod mirabiliter creatum, deſtinatum & ordinatum fuit in iſtum finem à noſtro Creatore, à principio mundi, haud ſecus ac alia omnia ſemina & Entia reliquarum quarumcumque Rerum. E converſo, Vitriolum (quantumvis procedat à providentiâ Summi & Æterni Creatoris, ad humani generis bonum) non eſt corpus aliquod procedens à particulari aliquo Ente, ad ejus productionem deſtinato: ſed eſt corpus quoddam accidentaliter conſtructum, ex concurſu coincidentiaq; diverſarum rerum, ſimul & eodem tempore ac loco. Vſqueadeò ut ſine errore gravi Vitriolum numero ſalium inſeri neutiquam poſſit: quæ ſalia ejus ſunt naturæ, ut colorem, odorem, guſtum, aliasque ſuas proprietates conſervent, pertinaciterq; retineant uſque ad tentamentum magni vehementisque ignis, ſine ullâ mutatione: nam id pauculum eorum quod in vaſis diſtillatorijs remanſit, poſt longas violentiſſimasque diſtillationes; ac id ipſum quod in flores ſublimatum eſt, ſurſumque raptum, eandem ſemper albedinem, fragran-
tiam,

tiam,ac denique gustum salis constantissimè custodit: quod in Vitriolo neutiquam percipitur: hoc enim facillimè mutatur, varios colores asciscit, separatur, & in diversas & à sese in vicem valdè differentes substantias abit. Vitriolum igitur non est materialiter compositum ex Sulphure & Alumine, nec etiam ex substantijs similibus sali: sed est corpus compositum in imis terræ visceribus, ex spiritu sulphureo, aquâ & minerâ Æris, Ferri, aut utriusque insimul permixti. A spiritu sulphuris acrimoniam suam acquisivit, & facultatem causticam: ab Aqua, claritatem, & fluiditatem: & à Minera (sive Æris, sive Ferri, sive utriusque) colorem & gustum metallicum. Veritatem me proferre, duobus hisce irrefragabilibus exemplis pervincam: primum est, quando Vitriolum demembratur & anatomizatur (ut ita dicám) vi ignis, separatur in tres hasce præcipuas substantias, Aquam videlicet, Spiritum sulphuris, & Mineram: secundum est, quòd per medium conjunctionemque trium prædictarum rerum artificiali quodam modo Vitriolum facere possimus, quod eandem formam, colorem claritatem, splendorem vitreum, pondus, odorem, gustum, aliasque proprietates obtinebit; & in examine ignis eosdem prorsus colores de se promet, eosdemque prorsus effectus dabit; quos in na-

turali Vitriolo, recèns è minera deſumpto quotidie deprehendimus: cuius rei omnes docti expertique Chymici teſtimonium perhibere poſſunt, & adhæc modus quem inferiùs docebimus, ejus artificialiter conficiendi, clariſſimè demonſtrabit; ut ij qui hujus rei ignari ſunt, certiores doctioresque reddi queant. Quocirca nullum, prorſus dubium eſt, quin Vitriolum eo planè modo compoſitum ſit, quem ſuprà memoravimus. Si verò (conſiderando rationem modumque quo Vitriolum artificialiter fieri ſolet) ratiocinari, indagareque velimus, quo pacto Natura (deſtituta manibus operaque hominum, & igne materiali) eaſdem operationes ad effectum perducere poſſit, hoc modo ſuper hac re argumentando procedemus. Primò, præſupponere, pro certoque aſſumere debemus, in viſceribus terræ ignem quendam latere naturalem, qualitate & facultate prorſus talem qualis eſt ignis elementaris in alio quovis loco ſupra terram. Itaque planè eo modo quo ignis qui urere debet & vires ſuas oſtendere, ſubjecto aliquo opus habet, quale eſt lampas, oleum, & ſub camino lignum aut carbo (quorum omnium copiam ſatis largam nobis vbivis terrarum fecit Deus Optimus Maximus) ita etiam, eodemque prorſus modo, in vaſis & matricibus ſeu receptaculis terræ (in quibus mineralia generari, co-
qui,

qui, & produci debent ac ſolent, unumquodque iuxta ſpeciem ſuam) idem ille Deus mirabiliter prorſus ſuppeditavit igni iſti cõcluſo ſubjectum quodpiam, quod proprium ceu oleum, ad incendendum flammamque eliciendam ipſi exiſtat: quod ipſum nos ſulphur eſſe, judicare pronunciareque audemus. Hæc duo itaque, cooperando ſimul in proprijs ſuis vaſis, non ſolummodò uſum habent requiruntùrque ad conjunctionem mineralium; ſed & eodem tempore duobus alijs uſibus inſerviunt: primus eſt, quòd quamplurimos fontes ſcaturiginesve aquarum, aut balnea calida producant, qualia diverſis terrarum locis videre licet: ſecundus, quòd præparant Menſtruum quoddam aut Solvens (ut appellatur) idoneum ad producendum Vitriolum. Scire enim debemus, ſulphur, poſtquam ab igne naturali, in dictis terræ concavitatibus incenditur, emittere è corpore ſuo ſpiritum vaporémve quemdam admodùm acrem, & corroſivum, qui cadens in aquam circum circa inventam (nam in omni profundo terræque concavo loco plerunque Aqua reperiri ſolet) illam pariter acidam corroſivamque reddit (haud aliter quàm videre datur, quando volentes imitari Naturam, ſulphur accendimus, vaporemque ejus vaſe aliquo aquâ pleno per temporis aliquod ſpatium recipimus) quę poſtea Menſtruum

ſtruum evadit, ad dictam operationem requiſitum. Hoc Menſtruum aut Solvés (quocunque demum nomine id appellare libeat) vim habet talem, quæ poſſit diſſoluere Æs aut Ferrum (eo modo quo Aqua Fortis Argentum ſeparat & ſolvit) ut experientia ipſa quotidie nobis in Spiritu Sulphuris manifeſtè declarat: Cùm itaq; Menſtruum iſtud, locum aliquem, cui mineraÆris aut ferri ſubeſt tranſeundo pervadit, tunc nobis pro certo perſuadere debemus, eodem etiam tempore diſſolvere aliquam ejus (Æris, aut Ferri) portionem, tantam nempe, quantam ſecundum proportionem acidi ſpiritus, qui in ipſo eſt, diſſolvere aptum aut potens eſt. Quo facto, videbis paulò pòſt liquorem inde aliquem proveniſſe viridem aut ſubluteum, odoris metallici & ſulphurei; acris ſeu acidi potiùs & adſtringentis ſaporis: ex quo liquore ſeparamus congelamuſque Vitriolum iſtud, quod eſt corpus hoc eſſentiale, de quo præſentem ſermonem inſtituimus. Sed ſi quis fortè verbis meis fidem adhibere non velit, ſine ulteriori inquiſitione, is legat hiſtoriam illám quam Galenus (libro 9. de ſimpl. medicament.) de Chalcantho recitat: ac inſuper illam quam refert Matthiolus (in Commentar. ſuis in Dioſcoridem libro quinto, cap. 74.) de Vitriolo agens: & duobus hiſce exemplis adigetur incitabiturque ad intelli-

gendum credendumque de hoc ſubjecto quodcunque à nobis hactenus memoratum fuit. Atque hæc ſunt quæ dicenda habui de ſubſtantijs ex quibus compoſitum eſt Vitriolum;& quomodo Natura eas ſimul conjunxerit adunaveritque.

Intereà tamen neutiquam committere poſſum, quin reſpondeam quatuor dubijs ſeu interrogationibus quas aliquis hoſce meos ſermones legens, proponere poſſet.

1. Primum dubium eſt: Si ſpiritus ſulphuris eſt præcipua principaliſque ac maximè activa ſubſtantia tam Aluminis quàm Vitrioli;unde quæſo procedit,quòd iſta duo, in formâ & colore uſque adeò inter ſeſe diſcrepantia ſunt & diverſa?

2. Secundum dubium eſt: Si vapor prodiens è ſulphure eſt cauſa omnium aquarum acidularum mineralium; unde procedit, dictas aquas differentes eſſe inter ſe quà guſtu quà odore?

3. Tertium: Si à combuſtione Sulphuris in viſceribus terræ (ut diximus) proveniunt Balnea, aut Fontes & ſcaturigines calentes; quænam eſt cauſa, propter quam fit, ut maxima earum aquarum pars nihil participet ex acrimoniâ Sulphuris, poſteaquam vapor ſulphuris quaſcunque alias aquas apprimè acidas reddit?

4. Quartum:

4. Quartum: Si Aqua eſt corpus ſeu ſubjectum in quo perficitur mixtio reliquarum ſubſtantiarum, quare tandem evenit, quòd omnia Vitriolorum genera non repeiuntur ſemper in aquis, aut in formâ liquidâ, ut ſuprà dictum eſt; ſed quòd reperiantur in minerâ & materiâ ſolidâ, quam diſſoluere debent opifices, antequam Vitriolum ſeparari poſſit?

RESPONSIO. 1. Quod ad primum dubium attinet: Quantumvis dictum à nobis eſt, Alumen & Vitriolum acrimoniam ſuam obtinere, nec non corpus fluidum, à dicto ſpiritu ſulphuris, & ab unâ eâdemque aquâ, tam hoc quàm illud; non tamen inde eâdem operâ aſſeruimus, ſoliditatem ipſorum amborum ab unâ eademque materiâ provenire. Sciendum itaque nobis eſt, differentiam iſtam procedere à tertiâ quapiam re, quæ nihil aliud eſt quàm minera, quæ illis corpus & ſoliditatem impertit. Itaque ſicut Vitriolum habet peculiarem ſuam mineram, ſive Æris, ſive Ferri, quæ ipſi ſoliditatem dat, ita etiam viciſſim Alumen habet propriam ſuam mineram ſeu fodinam, quæ nihil aliud eſt quàm lapis ſeu petra rupium, vnde & nomen ſuum Alumen de Rocha, id eſt, Rupe, acquiſivit. Atque hæc eſt cauſa, quare, veluti Æs & Ferrum differunt à Lapidibus colore, odore, guſtu & proprietatibus; eodem etiam

modo

modo diſcriminata inter ſeſe ſint Vitriolum & Alumē, ut quotidie videmus. Quod ipſum tamen non evenit ob aliquod diſcrimē quod eſt inter illorum acidos ſpiritus, aut aquoſitates, ſed originem ſuan habet à differentia & varietate corporum mineralium, quæ ſingulis ipſorum ſoliditatem & colorem impertiunt, ut demonſtratum eſt. Et qui hoc fundamentum perceperit, animoq; impreſſerit (habens inſuper & cognitionem corporum metallicorū, Marcaſitarum, Lapidum, & aliorum ſimilium mineralium corporum) poterit quin etiam iudicare non ſolùm unde veniat tam varia rerum compoſitio, ſed etiam quid reverà ſit Chalcitis, Miſy, & Sory; de quib. Galenus, tam 4 quàm 9 libro de Simplic. Medicament. cum majori admiratione locutus eſt, quàm de alijs mineralib. fecerat.

a. Quod ad differentiam attinet, quapropter nimirum una aqua acidula aut mineralis, in guſtu, odore, & viribus ab altera aliquo modo differre videatur: Illud ipſum non debemus attribuere diverſitati Sulphuris aut Aquæ: nam ſulphur ſemper eſt & manet ſulphur, & Aqua ſemper Aqua; quando ſimplicem eorum ſubſtantiam contemplamur, ſine aliarum rerum permixtione. Atque hinc fit, quare, ut quo modo quotidie experimur, quòd proijciendo particulam (minutiſſimam licet) Æris, Ferri, Orichalci, Plumbi, Antimonij,

monij, Marcasitę, Lapidis Hęmatitidis, Gagatis, Boli, Ochræ, Terræ sigulatæ, aut aliarum similium, in sufficientem copiam quantitatemve puri Spiritus sulphuris, hoc ipsum ei odoris aliquid & simplicis acrimoniæ adimere, aut immutare potest: similiter etiam & eodem prorsus pacto in aquâ acidâ accidat: nam cùm ipsa, meando per varios canales & terrarũ diversa genera, in illo transitu varia mineralia aut pervadat aut aliquo modo tangat, aliasque quam plurimas res, quæ ipsam alterare maturaréve possunt: consequenter etiam hinc provenire potest, quòd tantam diversitatem saporum quotidie in aquis acidulis deprehendamus: quantumvis reapse basis ipsarum & præcipuum fundamentum sit Spiritus Sulphuris, ut diximus. Quod tamen intelligendum est de aquis quæ propriè acidæ existunt: nam reperiuntur & aliæ quædam aquæ, quæ salsæ sunt, aut nitrosæ; quæ ipsæ insuper & differentes inter sese sapores habent, secundum diversitates rerum quibus permistæ sunt; de quibus hoc loco minutatim agere, non est hujus instituti. 3. Quòd Sulphur sit unicum subjectum sub terrâ, quod accensum ubi fuerit, calfacit concava minerarum seu fodinarum, & omnes aquas Balneorum calidorum, in quocunque tandem angulo terrarum eæ reperiantur; nullus equidem Physicus

ſicus ſeu Naturalium rerum indagator, aut Spagyricus recti judicij, inficias ibit, aut aliter credet imaginabiturve: præſertim cùm pro certo habeamus, nullam reperiri aliam combuſtibilem materiam, ſub terrâ, quæ magis idonea ſit ad conſervandum durabilem ac quodammodo perpetuum quemdam calorem, efficiendumque aquas quaſcunque calidas & medicinales, quàm hæc ſubſtantia Sulphuris, de quâ nunc agimus: Cujus quinetiam rei evidentia exempla videmus (ut plerique autores teſtantur) in ſulphuratis iſtis montibus, qui jam aliquot centenos annos emiſerunt & emittunt continuè ac ſine intermiſſione flammas & vapores: in quorum montium circuitu non reperiuntur ſolùm Balnea & Limoſitates calidæ, ſed & cavitates ac ſpecus, uſqueadeò ut propter immenſum calorem qui inibi aſſiduè eſt & manet, nemo in ijs locis diu morari valeat: Id quod nobis exemplo eſſe debet ad hoc propoſitum noſtrum aſtruendum: Quòd nimirum, cùm reperiantur balnea calida quæ acrimoniâ ſulphureâ prorſus carent, uſqueadeò ut ipſorum aqua ſit propemodum dulcis; inde facilè colligere & judicare poſſimus, hoc provenire ex eo quòd ſcaturigo eiuſcemodi aquarum ſita ſit prope aut circa ignem ſulphureum; eo tamen loco, ubi caloris vim percipere quidem poſſit, nec tamen à

magno concursu aerium ab eo procedentium vaporum feriatur; qui vapores in alio fortassis latere montis aut loci prædicti spiracula sua habere, exhalareque possunt: aut quia dicta aqua est in tanta copia eo loci coacervati, ut omnem aciditatem diluat, aut etiam quòd proportio vaporum sulphureorum, qui sese dilatant & dispergunt per illam aquam, non sufficiat ad reddendam dictam aquam planè acidam: aut tandem quòd propter rapidum aquarum cursum, non possint dictæ aquæ tantum acoris acquirere, quantum assumerent, si ipsis diutiùs in dictis locis quiescere liceret: Non enim statim consequitur simulatque vapor sulphureus aquam attigerit, eam inde confestim acidam reddi; sed hoc fit spatio & longitudine temporis, & intelligitur propriè de aquâ non torrente, sed quietâ, aut quæ lento motu rapitur, & cui non magna mixtio alterius dulcis aquæ accedit aut concurrit. Adhæc etiam evenire potest, aquam quandam calidam (quantumvis in primâ scaturigine acida fuerit) amittere aciditatis suæ magnam aut aliquam saltem portionem, relinquendo sulphureos suos spiritus affixos lateribus torrentis aut terræ mineralis per quam fluit, antequam ad locum perveniat, in quo coacervari, colligi, & in usum converti possit. Ita ut hinc concludere nobis liceat, omnes

aquas calidas minerales, cujuscunque tandem saporis eæ sint, recipere calorem suum ab igne subterraneo sulphuris, sive is flammam edat, sive calfaciat modo fermentationis (ut exempli gratiâ calorem istum in fimum equinum operari videmus) per conjunctionem alicujus alterius rei, quæ substantiam ipsius igneam movere apta est, aut alio quocunq; modo: nam hoc nostris oculis quidem est incompertum; eodem prorsus pacto quo nobis occultum est, qualiter tandem aut quo modo ignis animalis robur suum exerceat, operationesque suas edat in corpore omnium animantium, tam in digerendo coquendoque cibos, quàm in separando purissimas alimentorum substantias & in bonum nutrimentum ac sanguinem aliosq; diversos humores convertendo. 4. Quartum dubium quod attinet: Quantumvis materia Vitrioli non extrahatur semper ex corpore aliquo liquido, aut lixivio præparato sub terrâ, ut diximus; sed etiam reperiatur in ipsa terrâ aut massâ solidâ, in modum mineræ aut fodinæ: Hoc ipsum tamen nullo modo impedit, quo minus necessarium sit & maneat, Vitriolum tam unum quàm alterum produci per adhærētiam (ut ita loquar) Spirituum sulphureorum ad quodpiam minerale corpus. Nam sive dicti spiritus ferantur ducantúrve per medium aquæ cujusdam

in aliquam fodinam ſeu mineram, & ex hoc proveniat lacus ſeu ſcaturigo quædam Vitriolata; ſive ex corpore ſuo egredientes dicti ſpiritus penetrent intrentque formâ vaporis in quandam mineram,& per nullam quidem aquæ copiam aut decurſum eò deferantur, ſed ſolummodò ab aëre humido qui circum circa iſta loca obſidere ſolet, maſſam quandam Vitriolatam ſolidam producant; ſive denique alio quocunque modo: Illud ſemper aſſiduoque cogitandum obſervandumque nobis eſt, pro axiomate indubitato; Omnia Vitriolorum genera ex tribus iſtis rebus componi, Spiritu (inquam) ſulphuris, Ære, aut Ferro, & Aquâ: Cavendo quinetiam ne falſæ huic opinioni aſſentiamur, illorum qui credunt Vitriolum reperiri, cui Argenti aut Auri portio aliqua inſit. Nam primò, Spiritus Sulphuris non eſt ſatis efficax ad diſſolvendum Argentum, ſine interventu ſpiritus Nitri, quæ duo aquam quandam Fortem conſtituunt, aptam ſeparando diſſolvendoque Argento: qualem liquorem numquam legimus in ullâ Hiſtoriâ, quæ vero conſona ſit, ſub terrâ repertum fuiſſe: nam ſi talis aqua in fodinis reperiretur, proculdubio penetrando dilatandoque Argenti fodinas, eas planè corrumperet, uſqueadeò ut Argentum à maſsâ ſuâ ſeparatum, aut vix reperiretur aut humano generi

nulli

nulli usui foret: id quod hac de causâ Creator omnium rerum Deus neutiquam permittere voluit. Secundò, adhuc multo minùs potest Spiritus Sulphuris dissolvere Aurum (utpote cui planè inimicus existat, ipsum potiùs indurare, & fractu facile reddere, quàm in liquorem convertere valens) nisi intercedat Spiritus Nitri supranominatus & sal Armoniacum inter sese permixta; ex quibus Aquam quandam distillando conficimus, quam Regalem cognominant, eâ de caussâ quia dissoluit Aurum in liquorem quendam, qui est Rex metallorum omnium: quæ ipsa tamen aqua fieri potest (estq; multo melior) ex duobus postremis, Nitro, inquam, & Sale Armoniaco, sine admixtione ullâ Spiritus sulphurei (qui in Vitriolo reperitur, quo utimur ad conficiendam Aquam Fortem:) qui ipse, inquam, Spiritus Sulphuris neutiquam necessarius est ad dissolutionem Auri. Quum itaque ejuscemodi spiritus actu & reipsâ sub terrâ non reperiantur, qui Aurum & Argentum dissolvere queant, eodem modo quo Spiritus Sulphuris Ferrum & Æs dissoluunt: stultitia mera & magna foret, credere Vitriolum quoddam ex Auro, aut Ferro proveniens reperiri posse: quantumvis ejuscemodi Vitriolum præparari artificialiter possit per propria ipsorum solventia ad talem usum facta.

PRÆPARATIO VITRIOLI ARTIFICIALIS,

Secundum descriptionem OSVVALDI CROLLII, *in Basilicâ Chymicâ.*

Modus faciendi Vitriolum è Venere & Marte, sine corrosivo.

TOTVM *artificium est, ut Metallum bene per Sulphur calcinetur.*

℞, *Laminati Ferri, vel Veneris, id est Cupri (una enim est utriusque via) quantum vis. Scinde in frusta magnitudinis semidaleri. Fac stratum super stratum, cum Sulphure pulverizato in tigillo lutato; pone in igne Rotæ: Ignis ab initio tigillum non attingat, sed paullatim admovendo augendus est: quem ultimò fortificabis. Ita accenso Sulphure calcinantur prædictæ Laminæ, quod intra horam absolvitur. Vbi omnia refrixerunt, exime nigrocineritiam materiam instar*

instar Æris usti: & tritum cribra, eamq; in ollâ non vitreatâ apertâ positam per transversum (ut in preparatione Vitri Antimonij fit) move diligenter, supra ignem carbonum, ne liquescat, & Vitriolum in Cupro evanescat: sic Sulphur incenditur vel evaporat: move cum ferro, vel cupreo instrumento, prout Vitriolum facere intendis, de latere ad latus. Vbi ferro vult adhærere, tunc satis est; & ab igne auferatur. Pulverizatam hanc Veneris calcem pondera: & ad quamque libram accipe sulphuris tres lotones: misce, & in ollâ pone ad latus: move supra lentum ignem per quadrantem horæ: ultimò ollâ quasi candescat: Cuprum mollescit instar pastæ, & ferro adhæret: Frigescat, ac tritum cribretur. Adde denuò ad libram unam tres lotones Sulphuris: calcina, ut antea, per quadrantem horæ. Hoc quinquies, sexies, vel septies repetitur, tunc calcinatio est absoluta. Nota diligenter, ut Calx semper bene siccetur, & ad libram j. saltem uncia cum dimidiâ Sulphuris præcisè sumatur: Calcem metalli tritam minutissimè accipe, & affunde in patinâ ligneâ aquam calidissimam; solvetur. Calx & aqua è Venere erit cærulea: cola; colatam evapora supra ignem incoquendo mediocriter quasi crustam acquirat: reliquum è frigido concrescat. Sic habebis è Cupro pulcherrimum Vitriolum cæruleum, è Ferro viride. Feces in aquæ fundo remanentes sicca, & non solutas iterum cum Sulphure calcina, ut

prius fecisti, servato pondere priori. Postea Lixivium fac: quod filtratum evaporabis. Hoc repete, donec tota Calx in Lixivium abeat: Inde in terreo vase Gorlicensi aut Wallenburgensi, vel cucurbitâ magnâ vitreâ (cave ne rumpatur) fac evaporet, donec crustam nanciscatur: pone in loco frigido: tunc in fundo Veneris Vitriolum in strias desidet, sapore subdulci. Aufer aquam, & sicca crystallos concretos. Aquam remanentem iterum incoque parum; & in frigidum locum si collocetur, denuò concrescant lapilli; reiterando, donec totum in Vitriolum abeat. Possunt etiam bacilli imponi, ut Vitriolum eò meliùs adhærere possit. Sulphur illorum fundum petens, seorsim servetur ad suos usus. Ex his duobus Vitriolis Ferri & Cupri Spiritus & Oleum præparari Chymicè possunt vulgari ac cognito modo, longè majoris efficaciæ & virtutis quàm è Vitriolo communi. Hoc pacto habetur Fons acidus artificialis. Acetum Esurivum est in hoc Sulphure Vitriolato sine corrosivo præparato perfectum Arcanum in corroborando languente ventriculo, &c. Hactenus Crollius.

Poteſt & fieri Vitriolum Artificiale, ſumendo ſufficientem copiam Aquæ communis (cui olei Sulphuris tantum additum fuerit, ut planè acida reddita ſit) & diſſolvendo in eâ limaturam Ferri aut Æris: hinc Lixivium clarum inclinando ad latus, exhalando, & procedendo ut dictum eſt. Præterea

poterimus

poterimus Limaturam dictorum Metallorum indere cuidam vasi vitreo, aut terreo Coloniensi bene vitrato: incendereque sufficientem quantitatem sulphuris, usqueadeò ut ejus fumus præcipitetur in dictum vas supra Metallum: donec videamus illud planè viridescere, aut cærulescere, & humidum redditum instar pastæ: atque hinc Vitriolum inde eximere per aquam, modo quem prædiximus. Plurimis prætereà alijs modis idem Vitriolum artificiosè parari potest: sed cùm modus procedendi quē Crollius dedit, expeditissimus sit & optimus omnium aliorum, ob hanc caussam eum hoc loco citare maluimus, quàm minùs commodos aut faciles tanquam meliores prædicare aut commendare. Intereà tamen considerare aliquantisper debemus finem & titulum hujusce processus: ex quo appâret dictum Crollium intelligere velle, Vitriolum istud fieri *sine corrosivo*: quod reapse tamen longè alio sensu capiendum est. Nam, quantumvis Æs, Ferrum, & sulphur, singula seorsim, & integra si considerentur, nullum in sese corrosivum habere videantur: nihilominus tamen, si oculos mentemque ad internum spiritum Sulphuris convertamus, (qui calcinationis vi activus & efficax redditur) comperiemus quòd is demum ille est qui calcinat metallum, qui ejus pondus adauget, qui ejus

colorem immutat, qui illi fluiditatem impertiens, illud in fluidam a queamq; substantiam seu aquam cõvertis, breviter, qui operis hujus caput est, & tamquam anima Vitrioli; quod cùm ita sit, certò certius est, nos neutiquam pronunciare posse, Vitriolum absq; corrosivo factum esse: præsertim cùm manifestum satis sit, Spiritum Sulphuris semper corrosivum existere, adhæc, oleum quod ex hoc Vitriolo artificioso seu factitio distillatum fuit, adeò corrosivum & vehemens esse, quàm ullum aliud, ut Autor ipse, ubi de dosi hujus olei agit, hisce verbis affirmat: *Dantur in aquâ Acetosæ vel specificâ aliâ potandæ tot guttæ, quot dentes stupidos non reddant, manifestam tamen gustui aciditatem concilient: per se nullus sit ejus usus, sed cum vehiculo, & parcus.* Dicendum igitur nobis est, Crollium cùm satis exploratam haberet corosivitatem (ut ita loquar) hujus Vitrioli factitij, sciretque absque corrosivo præparari non posse; intelligere voluisse, non sine corrosivo, sed sine ope corrosivi vulgaris, qualis est Aqua Fortis vulgo dicta, aqua Mercurialis, & alij liquores corrosivi nocui (cum quibus Alcumistæ Vitriolum præparare consueverunt) Vitriolum hoc fieri posse, ope nempe Spiritus sulphurei, qui (si cum prædictis perniciosis aquis conferatur) corrosivus dici vix debet: cùm tam Sulphure integro,

integro, quàm ejus Spiritu, in corpus humanum assumi sine noxâ (cùm iudicio tamen usurpatum) & possit & consueverit: id quod cum alijs corrosivis aquis tentare non auderemus. Atque ita debet intelligi Crollij sensus, in dicto titulo. Iam verò inferre aliquis posset, si Spiritus & Oleum Vitrioli artificialis seu factitij, tantam aciditatem & corrodendi vim habent, quantam in Oleo & Spiritu è naturali Vitriolo extractis percipere solemus: in quem usum aut finem tantum laborem & molestiam subimus in præparando Vitriolum artificiale; posteaquam naturalis Vitrioli tantam copiam multò viliori precio habere quimus? Huic quæstioni ita respondebimus: Notitia hujus rei, ejusque præparandæ scientia nobis ad hoc est utilis, ut hujus exemplo discamus, & quodammodo oculis nostris conspiciamus ex quibus substantijs compositum sit Vitriolum naturale: quo percepto, tanto faciliùs indagare poterimus unde proveniat ejus forma, color, gustus, facultas & operatio: quæ alioqui sine hoc artificio percipere vix potuissemus. Ad hoc præterea scientia hæc nobis utilis est, quod nimirum quando Vitriolum operationi nostræ submittimus, quod præparatum à nobis est ex sincero puroque Ære aut Ferro, ex purâ Aquâ, puroque Sulphure; tunc nihil erit quod ullo modo suspicemur de

de impuritate aut permixtione rei alicujus pravæ aut nocivæ, quæ in Vitriolo naturali aliquando reperiri posset; exempto quippe ex fodinâ aut loco aliquo cui Auripigmentum aut concursus spirituum Arsenicalium & malignorum subest, qui ipsi infectionem aut malignam aliquam impertire possent qualitatem, ut interdum evenire compertum est. Nam alioqui Oleum, quod extractum fuerit ex bono & puro Vitriolo naturali; & id quod ex Artificiali confectum est (in quantum videlicet dijudicari potest ex ipsorum colore, odore, pondere, sapore, facultatibus & proprietatibus in universum) à sese invicem discerni non quirent: imò ne ab Oleo quidem Sulphuris distingui possent. Et reverà nihil hæc quàm una eademque substantia sunt: excepto solummodo hoc, quòd nimirum, si ullam particularem vim habeant differêtem ab Oleo Sulphuris, oportet ut eam acquisiverint & retinuerint à Metallo quopiam cui adhæsit aut vicinum fuit in naturali suo loco istud Vitriolum; id quod experientia ipsa nos docere debet: nam Physicis rationibus id indagari aut percipi à nobis nequiret. Quantumvis enim Spiritus Sulphuris (quamdiu subsistit in compositione Vitrioli) gustum quendam metallicum in sese retineat, & differentem à simplici Spiritu Sulphureo: intereà tamen quum distillationis vi separatus

fuerit

fuerit & abstractus à metallo cui adhæsit, gustum & puram suam acrimoniam de novo reassumit, talem prorsus qualem simplex Spiritus Vitrioli habere debebat. Atque hæc sufficient quantum ad definitionem Vitrioli. Nunc itaque ad reliqua pergendo, progrediemur ad examinandum num Vitriolum ipsum vim aliquam habeat transmutandi Ferrum in Æs, nec ne.

Magnus est numerus Alcumistarum, ex eo ordine hominum, quos quia ad conquirendum Aureum Vellus plenis cupiditatis suæ velis rapiuntur, verè Argonautas vocare possemus, (de Lapidis Philosophalis quæsitoribus loquor) qui pro irrefragabili exploratissimaque regulâ seu Maximâ tenent, Vitriolum vim habere transmutandi Ferrum in Æs. Ad cujus opinionis tutelam (præter autoritatem Paracelsi & aliorum Rabinorum Chymicorum, ut ita eos appellem) hoc præcipuo & principali argumento utuntur; & isti præsertim exemplo innituntur; historiæ nimirum seu relationi quorundam qui asserunt fontes Vitriolatos in Hungariâ, Sueciâ, alijsque locis reperiri, in quibus intingendo Ferrum, ibidemque per spatium aliquot mensium relinquendo, colorem suum amittit, & assumit crustam quandam crassiusculam; ex quâ posteà fusâ satis magnâ boni & puri Æris copiam colligunt dictorum

fontium patroni, ex quo (detractis sumptibus ad fusionem separationemque necessariis) reditus censusque non contemnendos quotannis reportant. Hoc exemplum, inquam, usqueadeò est efficax, & ita apud dictos Alchymistas invaluit, ac pro indubitato receptum est, ut quando agitur de astruendâ veritate, approbandisque proprietatibus incogniti etiam ipsis Lapidis Philosophici, per mediũ naturalis cujuspiam exempli, statim ad hoc prædictum recurrant, existimantes sese per hoc argumentum, cum summo suo honore, imò quam evidentissimè conceptam suam opinionem defendere, inviolatamque tueri posse. Nam (inquiunt) posteaquam res manifestissima est, & toto terrarum orbe decantatissima, Ferrum posse mutari naturaliter in Æs purum & bonum; quare non credemus fieri posse, ut naturale quodpiam corpus in mundo extet, quod vim habeat transformandi metalla impura in purum Aurum aut Argentum? Certè si boni isti viri nullum aliud nôrint fundamentum cui innitantur, nullamq; certiorem spem habeant, quâ freti, bene de eventu suo ominari, & de inventione Lapidis sui Philosophici augurari queant; næ illud ipsis certò affirmare poterimus, inniti eos scipioni fracto: nam existimantes Ferrum transmutari in Æs, in dictis fontibus, opinionis suæ mirum ac miserum

In

in modum decipiuntur: Ferrum enim semper manet Ferrum, aut abit in scorias excrementaque petrosa dum funditur, quale naturaliter existit: & in hac operatione nullus alius Ferri est usus, quàm ut attrahat ad se dictum Æs quod est in istis scaturiginibus aquosis, & reducat id tanquam in formam Tartari, quando inde exemptum fuerit, ut posteà separari à sese invicem per fusionem commodè possit; ita tamen ut Ferrum ipsum nullo modo transmutetur, aut pondus Æris augeat. In hoc enim consistit rei hujus cardo, quòd reductionem metalli ad debitam suam consistentiam ac veram puramq; formam quam habere debet, pro transmutatione interpretantur: in quibus duobus verbis aut terminationibus (ut loquuntur) tanta est diversitas, quanta inter diem & noctem. Verum enim verò, ut rem hanc in longum deducamus & explicemus, quo tyrones ac novitij artis Chemicæ amatores manuduci instruique possint, ij præsertim qui intrinsecam fundamentalemque ac veram cognitionem essentiæ, naturæ; & operationum plerarumque rerum, quantum ejus fieri potest, comparare sibi student; in hoc negotio ita progrediemur. Primò intelligenda nobis est vera ac legitima significatio duarum istarum vocum, Transmutationis, inquàm, & Reductionis. Transmutatio igitur (quando nimirum

rum propositum nobis est, transmutare metalla per viam projectionis, fusionisve seu liquefactionis, aut similem modum) debet esse integra & perfecta mutatio formæ, coloris, proprietatum & virium unius metalli in alterum: & qui id Transsubstantiationem appellaret, magis adhuc propriè loqueretur: quoniam ad perficiendam ejuscemodi mutationem exactam, necessariò opus est, ut eædem substantiæ rei alicujus alterentur & mutentur prorsus, asciscentes sibi aliam formam & perfectionem, quam antea non habuerant. Alioqui enim possumus, ignis vi, rem aliquam, quæ liquida erat, fixam, firmam seu stabilem reddere ac coagulare; & rursum rem aliquam, quæ fixa, dura & coagulata erat, liquidam facere: possumus quinetiam eâdem ignis efficaciâ rem quampiam quæ nigra erat, albam, luteam, rubram, obscurè purpuream reddere; & vice versâ: ut & alias quamplurimas similes mutationes & alterationes rerum, quæ tamen perfectæ & propriè dictæ transmutationes sunt, quotidie per ignem facere consuevimus. Reductio autem est operatio quędam, per quam recolligimus & in unam massam coadunamus rem quampiam quæ in minutissimas particulas dispersa & dilatata erat, necnon diffusa & mixta alij cuipiam rei, tamquam amissa & perdita fuisset, & interim tamen per Re-

ductionem

ductionem in priſtinum ſuum ſtatum & eſſentiã revocatur, & reducitur. Veluti (exempli gratiâ) videre eſt in Auro: Hoc enim diſſoluto in Aqua Regali (aut Regulo) reductóque in liquorem clarum & diaphanum (uſque adeò ut nihil in eo amplius metallici aut duri appareat, præter colorem quendam flavum inſtar Croci) ſi in id fruſtum aliquod Argenti injiciatur, confeſtim Aurum exibit ex iſto liquore, & adhærebit affigetque ſe dicto Argento, relinquetque aquam albam & claram: quo facto ſi quis ſumptis hiſce duobus ita conjunctis metallis, ſeparet ea à ſeſe mutuo per artem Chymicam, inveniemus Aurum iſtud in priſtinam ſuam formam reductum, ac prorſus tale quale anteà extiterat. Si verò loco Argenti Hydrargyrum dictæ Aquæ Regali immittatur, attrahit eodem modo Aurum ad ſeſe, & abſtractum ab iſto liquore in fundo vaſis Aurum omne deſtituit in nigri pulveris formam redactum: quod ſi autem hæc ſimul parvulæ Retortæ indita, igni committamus, Argentum vivum diſtillabitur in Recipiens vas, tali formâ qualem anteà habuerat; & Aurum ſubſidebit in fundo pulveris inſtar: qui pulvis crucibulo inditus & ignis vi fuſus aut liquefactus, purum ac putum Aurum fit, quale antea fuerat. Argentum diſſolutum in Aquâ Forti, ſi ei injiciatur laminula aut alia particula Æris,

paucularum horarum ſpatio videbitur in fundo reſidere, adhæreſcens circumcirca dicto Æri, inſtar ſpongiæ: quæ ita juncta ſi igni iterum committantur, liquefiantque, inveniemus Argentum & Æs in eâdem prorſus formâ quam priùs obtinebant. Prætereà Æs diſſolutum in Aquâ Forti, Spiritu Sulphuris, aut alio quopiam Solvente, ut vocant; ſi eidem vaſi Ferrum immittatur; Æs omne ſeparabitur prorſus ab iſto liquore, & adhærebit Ferro; ut de alijs duobus Metallis diximus. Atque hæc eſt differentia, quæ inter duas haſce voces Tranſmutandi & Reducendi intercedit. Si igitur ſcire aveamus utra iſtarum duarum operationum in dictis Fontibus ſeu Scaturiginibus Æratis contingat; aquæ ipſarum conſiderandæ nobis ſunt, quippe quas Vitriolatas eſſe memorant. Aqua autem quælibet, reipsâ imbuta imprægnataque Vitriolo (non autem loquor de aquis ſimpliciter ſubacidulis) neceſſariò aliquid in ſeſe habet metalli, ſive id Æs, ſive Ferrum fuerit, veluti ſuprà in compoſitione Vitrioli prædictum à nobis fuit. Cùm autem Metalli quippiam contineat, certiſſimum eſt Metallum illud ab eo extrahi ſeparariq; poſſe, iuxta tria præmemorata exempla, Auri quippe, Argenti, & Æris, & ſicut paulò pòſt latiùs declarabitur, quando ad diſſectionem Vitrioli venturi ſumus. Hinc

fit

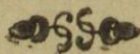
ſit ut indubitanter concludere poſſimus, Aquas horum Fontium plenas eſſe Vitriolo Ærato, habentes videlicet Æs in ſeſe: & quòd idcircò Ferrum, quod dictis Aquis immittitur, nullum alium habeat uſum, quàm ut reducat, & colligat abſtrahendo ab ijs omne Æs quod in ijs latet; cùm Ferrum hoc proprietatis habeat, ut videre eſt, quando ij qui Vitriolum Hungaricum (aut alterius cujuſcunque regionis) quod ſit æratum, in aquâ diſſolvunt, illi laminulas aliquot Ferri indunt: tunc enim horularum aliquot intervallo Ferrum iſtud attrahit ad ſeſe omne Æs è dicto Vitriolo: quod poſteà à Ferro ſeparari poteſt, & fuſione in formam optimi Æris reduci. Quod plus eſt, ut tantis moleſtijs & laboribus parcamus, fricetur ſolummodò cultellus aliquis, anteà paululum madefactus, pauxillulo dicti Vitrioli: videbimus ſtatim, ferrum ſeu laminam iſtius cultelli attrahere ad ſeſe Æs illud quod dicto Vitriolo ineſt, uſqueadeò ut cultellus inde ruber fiat, id eſt Æris colorem aſſumat. Hoc ipſum tamen neutiquam accidit eo quòd Ferrum ipſum tranſmutetur; ſed quòd oneretur Ære quod Vitriolo inerat. Aliud porrò argumentum nobis ſuppetit, quo approbemus evincamuſque id quod aſſerere contendimus: quòd nimirum ſi quis madefactum Ferrum affricet Vitriolo quodam alio

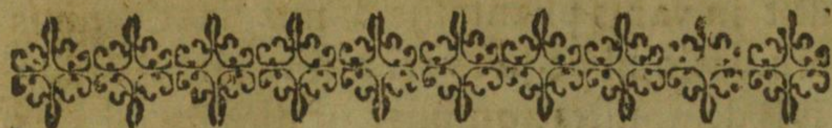
cui nullum Æs insit (dictum enim à nobis est, reperiri Vitriolum quod è Ferro provenit) Ferrum istud colorem suum non amittet, sed nullo modo alteratum reperietur: aut si quippiam à Vitriolo isto ad se trahat, id erit pulvisculus duntaxat quidam flavus, qui nihil aliud est quàm Ferrum; sicut apparere potest quando experimenti gratiâ ignis tentamento exponitur. Quocirca asserere possumus vanam opinionem esse illorum qui credunt, Vitriolum vim habere transmutandi Ferrum in Æs: & hoc perinde est ac si quis consequenter velit valdè absurdè sustinere, pertinaciterq; asseverare, Æs posse transmutare Ferrum in Aes, nam in Vitriolo Ærato nulla alia substantia metallica reperitur, quàm Æs ipsum: quod ubi separatum ab eo fuerit, Vitriolum hoc amittit nomen suum, & nihil ejus ampliùs superest quàm Aqua, & Spiritus acidus Sulphuris, Oleum Vitrioli nuncupatus (eâ de causâ quòd superatus sit à Vitriolo:) quod ipsum Oleum non magis obtinet facultatem transmutandi Ferrum in Æs, quàm Aqua Fortis convertendi Plumbum in Aurum: licet Paracelsus (quasi per somnium aut imaginationem tale quid innuens libro suo de Transmutatione rerum naturalium) nobis idipsum persuadere voluit, quia nimirum Vulcanus omnibus suis experimentis quę facere valet,

valet, nobis planè aliud ostendere poterit: id quod quilibet, qui modò dignabitur manus operi admovere, ut ejus rei periculum faciat, effectu ipso duce facilè addiscet. Atque hæc sufficient ad confutandam erroneam opinionem prædictam, Ferrum nimirum verti posse in Æs, adminiculo Vitrioli. Quapropter quicunque hanc transmutationem videre cupit, quærere eam debebit in alijs rebus, donec eam inveniat: nam in Vitriolo nihil tale reperitur, quod ad istud negotium conducere queat: nisi sibi ipsi ob oculos quippiam ficti ponere velit, per ignorantiam veræ sectionis corporis Vitrioli ad vana rerum raptus. Non ignoro tamen, hunc meum sermonem nullo modo placiturum generatim omnibus ijs qui gestant nomen Chymicorum: (idque quampluribus de causis, quas hoc loco enumerare nolo, quas ipsas tamen prudens Lector paulò pòst dispicere iudicareque poterit,) quod iam nuper animadvertere cepi, ex editione Anatomiæ meæ Antimonij, quam recens evulgavi. Verùm omnis maledicentia invidorum aut ignarorum hominum nihil veritati meorum verborum detrahet aut derogabit, penes tribunal æquorum & boni judicij Chymicorum ac Naturalistarum. Vsqueadeò ut calumniatoribus istis honestius decentiusq́; multo foret planè tacere: aut si argumenta mea evertere

valent, quæ tamen vivis exemplis confirmata in medium adduco, faciant id similibus armis; & vivis, ac evidentibus exemplis, rationes suas stabiliant, measque evertant: ostendentes reipsâ, sine omni fuco & fallacijs, fieri posse illud quod ego pro impossibili habeo, & in rerum Naturâ contingere posse assevero. Prodeant in medium; patefaciantque universo mundo raritatem singularis industriæ suæ, quam tantopere præ se ferunt & iactant; declarent me in ignorantiæ tenebris versari. Quod si efficiant, submittam me libens ipsorum disciplinæ, ludumque ipsorum frequentare non tergiversabor, ut addiscam alia elementa fundamentaq; scientiæ in Arte Chymica, quàm discere hactenus potui aut observare. In artibus enim, industrijs aut inventionibus manualibus, quæ consistunt in evidentibus exemplis, & vivis demonstrationibus, qualis est Ars Chemica, non sufficit posse argumentari & ratiocinia proferre, & aërem (ut ita dicam) multiloquentiâ in vanum ferire, asserendo album esse atrum, & atrum album: sed necesse est ostendere reipsa, videndum & palpandum dare, comprobareque esse effectualiter rem ipsam quam astruere volumus, talem qualem eam prædicamus. Aliter enim facere, nihil aliud est quàm dictam artem corrumpere & adulterare: quæ ars non con-

ſiſtit in vanis phantaſijs & imaginationibus ſpeculationibusque verè Chimæricis; ſed in vivis demonſtrationibus, ut dictum eſt. Et non hic eſt campus aut agon in quo certatur floſculis eloquentiæ : ſed hic ſolummodo locus eſt exercitatorius, ac vera palæſtra demonſtrandi & ipſo opere effectum reddendi quod prætendimus: præſertim cùm corpora & res de quibus Chymica Ars tractare conſuevit, re ipsâ corpora ſint; & non vana leviaq; phantaſmata, ſed res viſibiles ac manibus humanis tractabiles. Quicunque verò præſumit poſſe aut ſcire ſe hoc vel illud præſtare in iſtâ Arte, nec illud re ipſa oſtendere, aut opere effectum dare poteſt; ignorat Artem, declaratque ſe fundamentis ejus imbutum non eſſe; quare decentius ipſi longè, multoque honeſtius foret, (ut dixi) diſcere quæ ignorat, quàm proponere opera, quæ non cognoſcit.

DIVISIO MEDICINALIS Subſtantiarum VITRIOLI.

VT ad rem redeamus: Quamvis ſuprà demonſtravimus, Vitriolum conſtare tribus præcipuis ſubſtantijs, Aquâ nimirum, Spiritu Sulphuris, & Metallo, ſive id Ferrum ſive Æs fuerit: interim tamen, ut id meliùs & commodiùs operi admovere, in uſusque medicos convertere queamus, in ſeptem partes id diviſimus, modo qui ſequitur.

1. Prima eſt, Aqua quam extrahimus per Balneũ Mariæ: quæ quia leviſſima omnium eſt, aërea, & minùs participans de ſiccitate Spiritus Sulphurei, quàm ſecunda, idcircò *Ros Vitrioli* appellatur.

2. Secunda eſt, Aqua extracta per Arenam, partem aliquam obtinens ſiccitatis dicti Spiritus Sulphurei, & alterationem ab igne

igne paulò magis referens, quàm prima: vocatur autem hæc *Aqua Vitrioli secunda.*

3. Tertia substantia est quæ jam acidula facta, pars est subtilissima substantiæ sulphureæ, quæ in ipso Vitriolo reperitur: (quæ comparari queat primo Oleo albo & subtili quod ex Terebinthina extrahere solemus, & Spiritum Terebinthinæ nuncupare:) Huic nomen damus *Spiritus Vitrioli.*

4. Quarta, reliquum videlicet substantiæ sulphureæ, aut Spiritus graviusculus Vitrioli, appellatur *Oleum Vitrioli*: qui ipse Spiritus, secundum corporis sui naturalem essentiam, magis terrestris & calidus est, quàm prior: eodem prorsus modo, quo ultimum Oleum rubrum, extractum vi ignis è Terebinthinâ, se habet ad primum suum Spiritum: quantumuis ambo ista olea reverâ sint olea combustibilia, ex eodem corpore prodeuntia.

5. Quinta, tam ratione formę, quàm modi quo extracta fuit, appellatur *Vitriolum purificatum*, aut iuxta communem loquendi modum *Sal Vitrioli*: etsi realiter non sit Sal, sed propriè congeries quædam Spirituum Sulphuris concretorum.

6. Sexta appellatur *Subſtantia Ærea Vitrioli*, hoc eſt, Aes quod ſubſiſtit in ſubtiliſſimo pulvere in ipſo Vitriolo, quale antea demonſtratum à nobis eſt iterum in Aes reduci poſſe. Aut poteſt etiam *Subſtantia Vitrioli Ferrea* vocari, utpote extracta ex Vitriolo quod è Ferro proceſſit aut compoſitum fuit.

7. Septima & poſtrema pars vocatur *Terra Vitrioli*, quæ reſtat ultima, poſtquam ſeparatæ remotæque ſint reliquæ omnes ſubſtantiæ Vitrioli.

PORRO ſicut omnes hæ ſeptem ſubſtantiæ inter ſeſe differunt formâ, colore, guſtu, pondere, &c. ita & in ipſis reperitur aliquod diſcrimen proprietatum & virium, quare ipſas jure meritò diſtinguere à reliquis & ſeparare voluerimus & debuerimus in ſeptem iſtas claſſes: quamvis, ut dictum eſt, Vitriolum nihil aliud ſit quàm Aqua imbuta aut imprægnata (ut loqui conſuevimus) Spiritu Sulphuris, & coagulata per quoddam metallum: quæ tria cùm in permixtione ſuâ alterum alterius qualitates immutare ſoleant aut alterare, conſequenter etiam prædictas diverſitates producere potuerunt.

HAEC sunt quæ de Naturâ partibusque Vitrioli dicenda habui. Vires autem usumque earum toto hoc opere duobus Tractatibus luculenter satis declaravimus.

(?)

FINIS.

